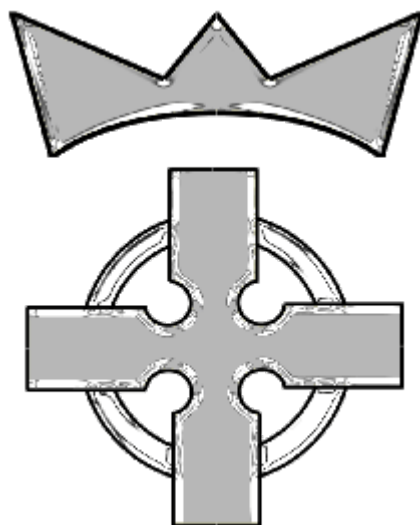

(2000) Rytíři krále Artuše

Úvod

Jak je zřejmé z úvodu vrátíme se tento rok opět o několik staletí nazpět, do doby středověké. Společně budeme poodkrývat tajemstvím obklopenou legendu o králi Artušovi a kouzelníku Merlinovi.

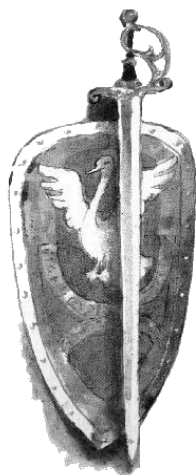
Přeneseme se na hrad Camelot, kde jako adepti rytířství - pážata naše dobrodružství začne. Po prokázání těch nejlepších vlastností společně postoupíme až na post královského panoše a ti nejlepší z nás se stanou pravými rytíři kulatého stolu krále Artuše s výsadním právem nosit jeho znak.

Ani jako rytíři však nemají na růžích ustláno. Čeká je strastiplná cesta za svatým grálem a ne všichni se z této cesty vrátí ...

Nuže, pážata, chystejte koně a zbroj, stateční rytíři chopte se mečů a následujte krále Artuše kamkoliv vás povede. Snad nám na cestě pomůže kouzelník Merlin, i když člověk nikdy neví, co má od něj očekávat. Pohledte, slunce již vychází a jeho první paprsky se odráží od vyleštěné zbroje prvního královského rytíře Lancelota, který v rukou hrdě svírá královský praporec.

Tvoříme dohromady jedno společenství, které spojuje posvátná přísaha "Jsem ti bratrem, tvůj v životě i smrti". Sám všemohoucí Bůh povede naše kroky.

Pojdme, král čeká ...

Program tábora

Cíl tábora

Družina - společenství v Camelotu - se bude postupně vyvíjet. Děti budou postupně den za dnem postupovat z pozice pážete přes pozici panoše až na pozici rytíře kulatého stolu.

Pasování bude probíhat uvnitř družiny vedoucím družiny - tedy rytířem kulatého stolu. Poté je jako rytíře kulatého stolu čeká nějaké to dobrodružství a vyvrcholením bude cesta pro svatý grál (nádoba, které Kristus použil při poslední večeři a do níž byla zachycena krev ukřižovaného Krista - podle legendy uzdraví nemocné a nasytí hladové).

Obyvatelé Camelotu

děti - zpočátku pážata, potom panoši, nakonec rytíři

vedoucí družin - pasování rytíři kulatého stolu

družina - malé společenství v Camelotu, které se bude postupně vyvíjet

zdravotnice - lazebnice

kuchařky - mistrové kuchyně

prostor pro soutěže - turnajové nádvoří

prostor pro nástupy - velké nádvoří

další postavy - král Artuš, kouzelník Merlin

Rekvizity

kulatý stůl - uprostřed nápis "Službou jeden druhému jsme svobodni"

královské symboly a oděv

oblečení - každé dítě si jednu část oděvu (halenu) přiveze na tábor už hotovou z domova, na táboře bude tento oděv dotvářen

Oděv se šije z jednoho obdélníku látky. Šíře přibližně taková, aby rukávy dosahovali do poloviny délky paží. Přehneme jej napůl a vystříháme otvor pro krk a výstřih. Vystříháme tvar oděvu a sešijeme obě poloviny dohromady. Možno celý oděv doplnit třásněmi, zapínáním u krku apod. ...

pochodně (u koupených + petrolej a knoty) papírové koule

umělé zbraně - meč, řemdih

šablona pro malování erbu a Artušův znak, fixy na textil

kmen pro praporky

Označení dětí:

Základní rozdělení družin bude jako obvykle podle barev - nejlepší by byl sudý počet družin. Pro odlišení jednotlivých pozic dětí použijeme následující:

- pážata - barvou nakreslený prázdný erb, barva obrysu erbu dle označení družin
- panoši - dokreslení erbu o vlastní znak do jedné poloviny
- rytíři - úplné dokreslení erbu - znak kříže krále Artuše

Během tábora se budou odehrávat souboje mezi družinami a to:

- boj o oddílové prapory s rodovým znakem
- boj o královské prapory - do těchto soubojů nevsázejí družiny svoje prapory, ale mají šanci získat prapory od krále Artuše

Nehraje se tedy na body, ale o počet praporů (jak královských tak oddílových).

Stav - počet praporů bude signalizován na velké kládě s navrtanými otvory (navrtná lišta s otvory), kam se budou jednotlivé praporce zasouvat. Pro zmenšení počtu praporců na kládě bude zavedeno barevné odlišení (10 obyčejných za 1 zelený apod.)

Boj o oddílové prapory s rodovým znakem

Na večerním nástupu dojde k rituálnímu vyzývání jednotlivých oddílů k boji o vlajky. Zástupce družiny se svojí vlajkou předstoupí před oddíl, který hodlá následující den vyzvat na souboj. Zabodne vlajku do země a oznámí, na jaký souboj vyzývá. Pokud si v některé disciplíně oddíl věří, může vsadit vlajky i dvě. Soupeř musí výzvu přijmout.

Oddíly jsou na každém nástupu rozděleny na vyzývatele a vyzývané, přičemž se v těchto úlohách musí cyklicky střídat. Vyzývatele si mohou vybírat soupeře pouze mezi ještě nevyzvanými (to znamená, že každý oddíl je při nástupu právě buď jednou vyzván nebo právě jednou vyzývá, takže je zajištěno, že každý oddíl bude příští den hrát právě jeden souboj). Každá družina jde do souboje s minimálně jednou zástavou (praporcem), o kterou v případě prohry přijde. V opačném případě získává prapor soupeře (s kolika prapory jde do hry, o tolik jich může přijít, nebo tolik jich může získat). Počet praporců v klání je na rozhodnutí vyzývatele.

Jednotlivé soutěže mezi oddíly:

1. Středověký fotbal

- Obdoba klasického fotbalu, pouze brány jsou vykopány v zemi o velikosti 1m², do hloubky 20 cm, hraje se hadrovým míčem, doba hry je na straně vyzývatele, vždy však na dva poločasy. Každý hráč musí v době hry držet oběma rukama za zády malý klacík.

2. Souboj v zemi obrů

- Předem připraveným předmětem (např. větším polenem) se bude házet do dálky, sčítají se hody celé družiny.

3. Klání na koních

- Základem hry je kůň a jezdec (dvě děti, jedno nese druhé na zádech), na předem označenou trať vybíhá vždy jen jeden pár (kůň, jezdec) z každé družiny a běží po trati proti sobě, jezdec se snaží papírovou koulí v místě střetu trefit soupeřova jezdce (v případě zásahu získává pro oddíl bod). Takto proběhne několik soubojů, body se sčítají.

4. Souboj slepých rytířů

- Zbraní bude na provázku připevněná molitanová koule (napodobenina řemdihu) namočená do vody, hra končí po trojím výrazném označení barvou jednoho ze soupeřů.

5. Chraňte krále

- Dvě družiny vybaveny papírovými koulemi postupují označeným terénem proti sobě a snaží se zasáhnout nepřátelského krále. Ten je chráněný těly svých bojovníků. Pokud je zasažen jakýkoliv bojovník, je dočasně vyřazen z boje a musí si neprodleně doběhnout na předem určené místo pro život. Pak se smí opět zapojit do boje. Pokud je zasažen jeden z králů, hra končí a tato družina prohrála.
- Hru lze hrát po předchozí dohodě na několik kol. Je možno použít vyrobených štítů nebo poklic na hrnce. Obě skupiny jsou na začátku na dohled. Hra tedy není hledací, ale bojová (král se nesmí schovávat na stromy, pod zem nebo do vody). Na začátku musí mít každý oddíl stejný počet koulí. V průběhu boje lze sbírat koule ze země a opět je použít. Král (vedoucí) se smí jen krýt, a uhýbat, nesmí házet. Je také nutné stanovit území, ve kterém se smí hráči pohybovat.

6. Tasení meče

- Obě soutěžící družiny se posadí do kruhu s rukama sepnutýma za hlavou. Vedoucí doprostřed před soutěžící rozloží hrací kameny (kamenů musí být o jeden méně než dětí v kruhu). Když vedoucí pískne na píšťalku, každý chňapne po jednom kamínku. Na koho kamínek nezbude, je vyřazen. V dalším kole se utkají ti, kteří se zmocnili kamene - vedoucí rozloží před soutěžící zase o jeden kámen méně atd. Soutěž probíhá takto vyřazovacím způsobem až do určení vítěze. Poslední dva bojují o první místo trojkolově. První místo získá hráč se dvěma vítězstvími.

Večerní setkání rytířů kulatého stolu:

Bude probíhat každý den a mělo by se odehrávat večer, těsně pře večerkou, kdy už se stmívá. Dobře lze využít pochodně, které celé akci dodají slavnostnější ráz. Mělo by to být místo, kam je z tábora vidět. Pážata a panoši, kteří ještě nejsou rytíři se smí na setkání rytířů jen z povzdálí dívat. Merlin by jim mohl vysvětlovat, co se na setkání děje a že ke kulatému stolu smí pouze jeho rytíři. Setkání bude začínat položením ruky na rameno druhého vedle sebe a zvoláním všech zúčastněných: "Jsem ti bratrem, tvůj v životě i smrti.". Následuje zhodnocení dne, plány na další den apod. Celé setkání ukončí král Artuš slovy: "Nechť nám Bůh dopřeje moudrost odhalit pravdu, vůli ji zvolit a sílu ji prosadit. Amen.".

Noční hlídka

Kromě samozřejmého hlídání klidného spánku tábořiště přibude hlídce další "povinnost" - po dobu své hlídky budou psát táborovou kroniku, kde shrnou události posledního dne. Tuto kroniku ráno předají další hlídkující skupině a tak bude postupně sepsána kronika našeho společného žití na táboře. Kroniku je třeba psát stylově, úpravně atd. ...

Další nápady

- zapojení hudby - součástí budičku, večerky a nástupů by mohla být reprodukováná hudba (soundtracky z filmů Poslední mohykán a Statečné srdce)
- tanec - v rámci rozvíčky by bylo možné nacvičit některý jednoduchý středověký tanec

Text k jednotlivým dnům (náměty pro hry)

Nejdůležitější funkci měl správce hradu (kastelán, purkrabí), který vedl jak celé hradní hospodářství, tak celkově dohlížel na výchovu budoucích feudálů. Tato výchova měla zabezpečit zdatnost příslušníka velmi úzké vládnoucí vrstvy (kromě církve) po všech stránkách, a proto byla dlouhá, velmi náročná a tvrdá. Nepsaný rytířský kodex také nesmlouvavě přikazoval naprostou poslušnost církvi a její ochranu, respektování feudálních práv a povinností, boj až do posledního dechu proti všemu, co ohrožuje, ale současně i hájení práva a pravdy proti bezpráví a lži, právě tak jako úctu k ženám (ovšem jen urozeným) a bránění slabých.

Jen do sedmi let zůstával šlechtický synek doma, převážně v péči žen. To už se však udržel na koni a uměl hrát šachy. Potom odcházel "na vyučenou" k jinému feudálovi, co možná nejvýše postavenému, nejlépe tedy ke králi. Tam se o jeho výchovu starali hlavně muži, nejdůležitější tu byl výcvik fyzický, i když páže, jak se adeptům rytířství do čtrnácti let říkalo, muselo umět číst a psát, znát základy matematiky, hudby, výroby zbraní, alespoň jeden cizí jazyk a samozřejmě náboženskou věrouku. Ve fyzické přípravě se pážata věnovala především šermu a lovu. Učila se zacházet s mečem a kopím, dřevcem i s válečnou sekyrou včetně jízdy a péče o koně, s nimiž nezřídka spávala ve stáji. Umění lovu spočívalo hlavně ve střelbě lukem a štvanicí, někde bývala dávana přednost sokolnictví, třebaže honitba a štvání zvěře se obecně považovaly za náročnější a mužnější. Kromě toho posluhovala pážata u stolu feudála, učila se tancům i hře na harfu nebo loutnu atd.

Ve čtrnácti letech se páže stalo panošem. Rytířský výcvik teď již pokračoval v těžkém brnění (postupně pokrylo celé tělo) a panoši už také doprovázeli svého pána jak na turnaje, tak i na válečné výpravy. Poněvadž byly na hradě vychovávány i šlechtické dívky, panoši si mezi nimi vybírali své vyvolené, jimž věnovali veškeré tužby a přání, ať již slovem a písní nebo udatným činem. Proto také bývaly ze všech ctností u panoše nejvíce ceněny odvaha a temperament, zdvořilost a galantnost k ženám. Panoši i mladí rytíři často ovšem loupili a unášeli partnerky jeden druhému, jejich žárlivost vedla k divokým a smrtelným potyčkám a nezřídka sáhli po meči třeba při šachové hře.

Doba vstupu do rytířského stavu, tzv. pasování, byla různá, a to již od patnácti let. Pasování probíhalo hlavně o velikonocích a svatodušních svátcích, při svatbách, křtinách, po vítězné bitvě a doprovázely je turnaje a hostiny. Pasovací právo měl každý rytíř, ale nejčastěji je využívala vysoká šlechta a král, kteří zaučovali také nejvíce panošů a pážat na svých dvorech, a kteří také mohli nejsnáze dostat povinnosti darovat novopecenému rytíři zbroj a koně. Hlavní částí obřadu bylo připnutí meče a symbolická rána hřbetem dlaně na obnažený krk pasovaného. Někdy však, jak vyprávějí staré kroniky, to byly rány vskutku důkladné, zvláště když mladíka pasoval vlastní otec. Zdálo by se, že po pasování čeká mladého rytíře urozená a krásná

nevěsta a po svatbě život plný dobrodružství na bitevních polích, při turnajích a kláních, při slavných honech či bohatýrských hostinách. Skutečnost bývala zpravidla odlišná. Feudál míval neustále spory jak se svými poddanými, kteří museli pracovat na jeho polích, odvádět mu poplatky a sloužit v jeho vojsku, tak i s ostatní šlechtou, králem nebo církví, kteří bažili po jeho majetku stejně jako on se snažil získat co nejvíc pro sebe. Výsledkem toho byly nejen ozbrojené šarvátky, ale i důmyslně uzavírané sňatky, při nichž zdaleka nešlo o krásu a líbeznost nevěsty, avšak pouze o majetek. Vždyť i k románové lásce udatného Lancelota a královny Guenevery někteří vrtošiví literární historikové poznamenávají, oč vlastně mohlo jít, když se Lancelot narodil až v době Gueneveřina sňatku s Artušem, a stěží by se tedy tento mladý rytíř mohl zakoukat do královny nejméně o patnáct let starší než on sám...

Také účast v bitvách nebyla asi vždy příjemná. Je pravdou, že bylo povinností feudála přispět svou pomocí v boji králi, nebo v případě nižší šlechty rytíři vyššímu a nejedno válečné tažení si vyžádalo ročního nebo i několikaletého (šlo-li například o křížovou výpravu) opuštění vlastního panství, které v těch letech nikdo rád bez dozoru nenechával. Na bojišti se ovšem rytíř skutečně činil, seč mohl - jednak aby nebyl sám zabit a aby získal odměnou příslušnou část válečné kořisti. Pro některé z nich se dokonce mohlo stát válčení smyslem celého života, a to až již šlo o zchudlé potulné rytíře, kteří sami harcovali krajem a nabízeli se do válečné služby zpravidla komukoliv, nebo o krále, kteří museli být se svým doprovodem všude, kde se jen ozvalo řinčení mečů, přičemž se domů vracívali, jen aby doplnili měšec. To je i případ našeho dobrodružného krále Jana Lucemburského, po němž sice zůstala dvě rčení, svědčící o jeho osobní statečnosti - Bez boha a krále českého nesvede se v boji ničeho a Toho bohda nebude, aby český král z boje utíkal -, ale také vydrancovaná pokladna království.

A ještě závěrem o rytířských turnajích; proslavených zejména v západní Evropě. To byla skutečně jakási bitva v malém sportovním vydání, během které mohl rytíř dokázat fyzickou, jezdeckou a válečnickou zdatnost, aniž způsobil protivníkům vážnější zranění. Během doby se totiž u turnajů ustálila pravidla omezující takové nebezpečí (např. zákaz ostrých hrotů zbraní), přičemž vítězem byl prohlašován účastník po všech stránkách nejzdatnější (např. kdo zůstal nejdéle v sedle, zasadil nejvíc ran, neodkryl nejdéle hledí přílby atd.), ačkoliv tato volba byla jistě také podmíněna osobními sympatiemi šlechtických paní a dívek, které o ní rozhodovaly.

Do Čech se rytířské hry dostaly během 1. poloviny 13. století za vlády krále Václava I. Český kronikář Dalimil však o nich asi příliš dobré mínění neměl, když napsal, že tím přišla do země chudoba, poněvadž se páni jen šňoří a fintí a hledí si koňských čabrak. Zatímco se prý věnují turnajům, tak v opravdovém boji za nic nestojí a jsou v něm praví špatníci . . .

Inu, i na turnaje mohly být, jak vidíme, názory různé, šlo-li o jejich skutečný význam. Tak bychom také mohli pokračovat dál ve srovnání skutečné středověké reality a její literární podoby, jak ji zachycují díla o králi Artušovi.

1. Den - děti ve funkci pážat

Jednotlivé družiny si vyrobí svůj erb, který bude jejich družstvo všude provázet. K tomuto erbu je také dobré domyslet vysvětlení jednotlivých částí erbu - použité barvy, znaky apod. ...

2. Den - děti ve funkci panošů

Mladý Artuš vytahuje meč ze skály - scénka (Komu se podaří meč vytáhnout, ten bude po právu i rodem králem celé Británie)

3. Den - děti ve funkci pasovaných rytířů

Pasování bude probíhat v družinkách rádců

Rytíř

- statečný muž křesťanského ducha
- zdatnost, dobré chování
- zvláštní zbroj, turnaje
- pasován, získával erb
- jemné společenské způsoby, dvorný k dámám
- naslouchal milostným i hrdinským písním potulných pěvců
- obětoval se pro velkou věc

4. Den - dobrodružství rytířů kruhového stoltvíu

Středověké tržiště

Děti se nebudou budit budíčkem, ale samovolně ruchem přes noc vybudovaného středověkého tržiště (kovárna, zelinářské stánky, pekařství atd.), kde budou mít možnost se i nasnídat.

5. Den - hledání svatého grálu I.

Legenda: zjevení svatého grálu

O svatodušních svátcích se všichni rytíři Kulatého stolu shromáždili na Camelotu a bylo pro ně uspořádána veliká hostina. Zatímco seděli u jídla, náhle uslyšeli strašlivý rachot, mocný jako hlas hromu, až mysleli, že se na ně řítí strop. Hřmot neutichal a náhle do místnosti vnikl sluneční paprsek sedmkrát jasnější nežli nejjasnější den a onen jas nebyl z tohoto světa. Rytíři zachovali klid, jen každý upřel zrak na svého souseda, neboť se jeden druhému jevíli krásnějšími než kdy předtím. Když tak mlčky seděli, neboť se cítili, že jim něco svázalo jazyky, do sálu vplul Svatý Grál přikrytý závojem z bílého sametu, takže jej nikdo nemohl znesvětit pohledem. Leč síň naplnila přenádherná vůně, každý z rytířů měl náhle před sebou krmi, kterou nejvíce miloval. Pak náhle svatý kalich zmizel - kam, to nevěděli. Jeho zmizení jim též sňalo pouta z jazyků a král pronesl díkuvzdání za zázrak, jenž jim bylo dopřáno spatřit. Jakmile domluvil, povstal sir Gawaine a zapřísáhl se, že hned ráno odjede na výpravu za Svatým Grálem a neustane, dokud jej nespatri. "Pokud však uplyne rok a den," dodal, "aniž ve své výpravě nějak pokročím, vrátím se, poněvadž zvim, že ten pohled nebyl určen pro mě." A mnozí další rytíři, co mu seděli po boku, složili tutéž přísahu. Krále Artuše však podobná řeč velmi zarmoutila. "Běda!" vykřikl na Gawaina. "Tvá přísaha mne plní žalem, neboť láme nejlepší společenství a nejpravější rytířů, jaké kdy poznal svět. Mnozí, co odjedou, již nikdy více nespatri Kulatý stůl, neboť cestou zahynou. Nemůže být smutnější zvěsti, vždyť je miluji vroucně jako vlastní život!" Domluvil a pak jej přemohly slzy. "Ach, Gawaine, Gawaine! Velmi jsi mne zarmoutil." "Utište se, sire," pravil sir Lancelot. "Vždyť se tak pokryjeme velkou ctí, daleko větší, než kdybychom padli v nějaké jiné věci - a nakonec je nám všem stejně psána smrt." Ale král v jeho slovech nenalezl útěchu a též královna s celým dvorem se rmoutila, neboť rytíři byli všemi milováni.

Příštího jitra vyrazil královský pár do Minsteru a rytíři jeli s nimi, všichni v plné zbroji, vyjma štítů a helmic. Když byla bohoslužba u konce, král začal přepočítávat, kolik jich přísahalo vydat se hledat Svatý Grál a vyšlo mu rovných sto padesát. Popřáli mu sbohem, nasedli na koně a jako ocelová řeka se rozlili po všech ulicích Camelotu - tam lkali bez rozdílu bohatí i chudí, a ani král nemohl mluvit pohnutím. A když vyšlo

zlatisté slunce a ozářilo je svou slávou, každý z rytířů si vyvolil svou cestu a rozjeli se do všech koutů Británie.

6. Den - hledání svatého grálu II.

Předehtou k této fázi bude onemocnění krále Artuše a jeho rychlé chátrání a hrozba smrti. Král začne chřádnout, nedoslýchá, objevují se mu šediny, musí být nošen na nosítkách ...

Podle legendy jen svatý grál dokáže krále uzdravit, a proto se všechny družiny vydají grál hledat. Merlin vyzve rytíře k cestě za svatým grálem. Vysvětlí jeho moc a udělí rytířům rady, jak grál získat.

Následuje hledání svatého grálu. Rytíři budou muset prokázat všechny své dobré vlastnosti a na konci jej skutečně získají. Podle legendy by jich na konci mělo být víc a oni podle indicií, které získali po cestě, by se měli rozhodnout pro ten pravý.

Doporučená literatura

- Vladimír Hulpach - Příběhy kulatého stolu
- Sir Thomas Malory - Artušova smrt
- Mary Stewart - Kouzelník Merlin, Meč krále Artuše, Okouzlený kouzelník
- Filmová tvorba
- Merlin
- Excalibur
- První rytíř
- Použité materiály
- Vladimír Hulpach
- Příběhy kulatého stolu
- Rytíři krále Artuše Jaroslav Včelák
- Rytíři krále Artuše
- Radim Farana
- Ve jménu krále
- Jan Husák
- Přemyslovci

WWW:

- Nakladatelství Mravenec - www.mravenec.cz
- Společnost ADaM - www.adam.cz
- Skupina BARD - www.sci-fi.cz

Herecké ztvárnění legendy o Artušovi

Hlavní postavy:

- Merlin
- Arcibiskup
- pan Hektor
- Kay - syn Hektora
- Artuš - panoš Kaye, později král

I. SCÉNA

- postavy - Merlin, arcibiskup
- okolí tvoří - dům arcibiskupa

Merlin přichází k arcibiskupovi a baví se spolu

Starý král Anglie Uther Pendragon znenadání zemřel. Kdo se teď stane králem? Ptali se velmoži i prostí lidé, a věru, že se našlo nemálo těch, co se chtěli královské koruny a trůnu zmocnit pro sebe. Poněvadž nepokoje a zmatky trvaly déle, než připouštěl správný řád věcí, odebral se Merlin k arcibiskupu centerburskému. Arcibiskup byl mužem veliké víry, každý si jej nadmíru vážil a nikdo se mu ani v době bezvládní neodvážil odporovat. Merlina přijal laskavě, poněvadž věděl, že má o osud království neméně starostí než on sám. Nemýlil se, rádce ho totiž požádal, aby na vánoce toho roku svolal všechny urozené pány a sdělil jim, že ten, kdo prokáže největší sílu, bude zvolen za nového krále.

Arcibiskup nejdřív kroutil udiveně hlavou - král přece nemusí být zrovna silák, má ostatní předčit více rozvahou, rozumem, a hlavně umět vládnout k obecnému prospěchu. Když mu ale Merlin vyjevil ve vší tajnosti své skryté důvody, dlouho se nerozmýšlel a pány do Londýna na vánoce svolal.

II. SCÉNA

- postavy - arcibiskup
- okolí tvoří - chrám, barony, vévody, hrabata, nemajetné muže
- rekvizity - kámen a meč

Část herců tvoří chrám co v něm arcibiskup slouží mši, ostatní tvoří poutníky

A třebaže napadlo tenkrát před vánoce hodně sněhu a cesty byly zaváté, sjížděli se sem baroni, vévodové, hrabata, ale i svobodní nemajetní muži, kteří měli právo nosit meč. Pravda, ti spíše putovali po svých anebo se rádi svezli na voze, ale každého poháněla touha stát se králem . . .

Právě na Štědrý den, když všichni vyslechli ranní mši, slouženou samým arcibiskupem v největším londýnském chrámu na počest budoucího panovníka, a vyšli ven na mrazivý vzduch, spatřili prazvláštní věc: Na nádvoří, přímo proti kostelním dveřím, stál veliký kámen a v něm vězel až po rukojeť nahý meč. O něm zlatá písmena na kameni zvěstovala:

KOMU SE PODAŘÍ MEČ VYTÁHNOUT, TEN BUDE PO PRÁVU I RODEM KRÁLEM CELÉ BRITÁNIE.

III. SCÉNA

- postavy - žádné
- okolí tvoří - prostý lid a rytíře
- rekvizity - kámen a meč

Část herců tvoří rytíře, co se snaží vytáhnout meč, ostatní tvoří prostý smějící se lid

Hned se tedy každý snažil onen meč z kamene dostat, ale nikomu se to nepodařilo, třebaže mnohý z rytířů byl silák jaksepatří a pokoušel se o štěstí nejednou.

I shlukli se na nádvoří k divadlu také prostí a neurození lidé a se smíchem pozorovali, kterak se páni s mečem marně pachtí.

IV. SCÉNA

- postavy - pan Hektor, Kay, Artuš
- okolí tvoří - poutníky a hospodu
- rekvizity - kopí a štít

Společně s poutníky přijíždí pan Hektor, Kay a Artuš a ubytují se v hospodě

Až arcibiskup rozpoznal, že mezi shromážděnými rytíři dosud budoucí král není. Vyhlásil proto na Merlinovu radu novoroční turnaje a klání, neboť příjezd toho pravého ještě očekávali. Zase bylo na zasněžených cestách k Londýnu rušno. Tentokrát však lákaly příchozí rytířské hry; vyzkoušet své umění v zacházení s kopím, dřevcem nebo sekyrou před očima urozených paní a panen a slavně v takovém klání zvítězit, bylo za těch dob touhou každého, kdo nosil zbraň.

Také pan Hektor se svým synem Kayem a s mladičkým Artušem ujel koňmo více než sto mil z Walesu, aby se turnaje mohli zúčastnit. Správněji řečeno, zkřížit zbraň se soupeřem měl pan Kay, který byl zrovna nedávno pasován na rytíře a přímo hořel touhou dokázat svou zdatnost.

Artušovi táhlo teprve na patnáctý rok a podle zvyku dělal Kayovi panoše. Staral se o jeho zbroj, nosil mu kopí i štít. Po namáhavé a únavné cestě do Londýna, kam dorazili den před dnem novoročním, se ti tři ubytovali v hospodě u městských hradeb nedaleko prostranství, kde měly turnaje a klání probíhat.

V. SCÉNA

- postavy - pan Hektor, Kay, Artuš
- okolí tvoří - hospodu, shromážděný lid
- rekvizity - kámen a meč

Pan Hektor, Kay a Artuš vyjíždí z hospody na turnaj, Artuš se vrací na koni pro meč, vytahuje z kovadliny kouzelný a vrací se zpět.

Mladý pan Kay nemohl vzrušením ani dospat. Sotva se rozednilo, byl už oblečený v brnění, které novotou zrovna svítilo, a pobízel Artuše i svého otce, pana Hektora, ke spěchu, aby snad nic nepromeškal. Na místo přijeli opravdu včas a byli udiveni množstvím lidu i celou tou pestrobarevnou nádherou. Náhle však rytíř Kay zjistil, že zapomněl při spěchu v hospodě meč, a poslal pro něj Artuše zpátky.

Panoš se vracel, jak nejrychleji mohl, ale vrata a všechny okenice našel zavřené - i čeleď si pospíšila na tu podívanou. Co teď, přemýšlel Artuš, bratříček nemůže přece bez meče zůstat! A potom si vzpomněl, že když jel kolem chrámu, spatřil na nádvoří nějaký meč zaseknutý v kameni.

Znovu tedy pobídl koníka. Nádvoří bylo docela liduprázdné, sklouzl proto bez rozmýšlení ze sedla, uchopil meč za rukojeť a vytáhl ho z kamene celý jako z másla. Ani si nepřečetl zlatý nápis na kameni; honem zase vyskočil na koně a pospíchal za panem Kayem.

VI. SCÉNA

- postavy - pan Hektor, Kay, Artuš
- rekvizity - kámen a meč

Toto je scéna bez účasti okolí, vyznačené texty přímo hlavní herci zahrají.

"Už ti ho nesu, bratříčku!" volal zdálky. Ale když zastavil a viděl, jak se Kay udiveně tváří, začal mládenec vysvětlovat: "Není to sice tvůj meč, protože v hospodě mají zavřeno. Ale tenhle ti snad také dobře poslouží, vytáhl jsem ho z kamene před kostelem."

Kay však Artuše neposlouchal. Dobře si den předtím meče na nádvoří povšiml a věděl, co to znamená, když se někomu podaří ho vytáhnout. Honem proto pelášil za panem Hektorem a celý udýchaný spustil, třímaje zbraň před sebou: "Jsem králem celé Británie, otče. Ten meč mi to přisoudil!" "A sám jsi ho z kamene vytáhl?" potřásl pan Hektor nedůvěřivě šedivou hlavou. Mladý rytíř se trochu zarazil: "Přinesl ho Artuš. Já mu však poručil, ať meč přinese. A těžko by se mohl stát panoš králem." "Musíme se tedy přesvědčit," ukončil rozhovor pan Hektor a zamířil s Kayem i s Artušem znovu ke chrámu.

Před podivným kamenem se zastavil a vybídl svého syna : "Zkus tedy stvrdit skutkem své právo a zasekni meč do kamene!" Rytíř Kay se rozmáchl vši silou, ale zbraň s třeskem odskočila. Potom byl na řadě Artuš. Docela bez námahy zasekl meč do kamene až po rukojeť. "Musíme ho ještě vytáhnout," pokoušel zase štěstí Kay a sám znovu zbraň uchopil. Ale také tentokrát se ukázalo, že skutečným králem může být jen Artuš. Ať se rytíř snažil, jak chtěl, s mečem ani nehnu, zatímco panoš ho vytáhl a zasekl do kamene ještě několikrát za sebou.

Když se tak stalo, klekli pan Hektor i Kay před jinochem na kolena a oba mu začali líbat ruce. "Vstaň otče, i ty bratře, proč přede mnou skláníte hlavy?" vykřikl jinoch udiveně. "Poněvadž ses stal rodem i po právu naším králem," rozhovořil se pan Hektor. "Nejsi mým synem a Kayovým bratrem, i když já tě tak vychovával. Přinesl tě totiž krátce po narození moudrý Merlin; tvým skutečným otcem byl král Uther Pendragon a matkou krásná královna Ygerna. Že jsi dokázal vytáhnout meč z kamene, to potvrzuje tvé právo. Nikomu jinému než opravdovému králi by se to nepodařilo."

VII. SCÉNA

- postavy - pan Hektor, Artuš, arcibiskup
- okolí tvoří - chrám, zástupy lidí
- rekvizity - meč

Posvěcení meče, pasování a korunovace Artuše.

Po těch slovech pan Hektor vstal a odvedl užaslého Artuše k arcibiskupovi, aby ho seznámil s jeho slavným skutkem. I posvětil arcibiskup králův meč na oltáři a nejznamenitější z válečníků pasoval jinocha na rytíře. Potom byl Artuš korunován.

Příběhy

1. KTERAK SE KRÁL VYDAL NA POUŤ A JEHO PANOŠ BYL VE SNU ZABIT

Král Artuš zamýšlel vyrazit na pouť a shodl se s královnou, že se vydá hledat kapli svatého Augustýna, kterážto ležela kdesi v Bílém lese a šlo ji najít jen skrze dobrodružství. Velmi toužil zhostit se toho úkolu samotný, leč královna na něj naléhala a tak nakonec, aby ji uklidnil, rozhodl se vzít s sebou nějakého silného, statného mladíka, aby mu sloužil jako panoš. Volba padla na mladíka jménem Chaus, který byl synem Gwaina li Aoutres.

"Spi dnes v noci na doslech," poručil mu král. "A dohlédni, aby byl s úsvitem osedlán můj hřebec a mé zbraně pohotovy." "Jak si ráčíte přát, sire," odvětil mladík všecek šťasten, že bude jako jediný provázet samotného krále.

Když se snesla noc, všichni rytíři opustili sál, jen panoš Chaus zůstal na svém místě a nezul si boty ani se nesvlékl, aby ho nepřemohl spánek a nezmeškal, až ho král zavolá. Usadil se tedy u ohně, avšak tu se jej vzdor vypětí vůle zmocnila dřímota a zdál se mu podivný sen.

V jehu snu král Artuš odjel na výpravu bez něj, což panoše naplnilo velikým strachem. Osedlal tedy rychle svého vraníka, připnul si meč a ostruhy a seč mohl, hnal koně za králem. Ujel tak notný kus, až se ocitl v hustém lese, kde na cestě před sebou spatřil stopy králova koně. Ty jej vedly, až náhle končily na mýtině, kde snad král sesedl. Zprava stála kaple, vedle ní se rozkládal hřbitov a na hřbitově leželo množství rakví. Mladíkovi se zdálo, že král vstoupil do kaple, i následoval ho. Neuzřel zde však nikoho krom mrtvého rytíře ležícího na marách uprostřed místnosti. Muž byl přikryt těžkým hedvábným sukrem a kolem něj ve zlatých svícnech - po páru u hlavy i v nohách - hořely svíce. Panoše velmi udivilo, když tu takto spatřil spočívající tělo a kolem dokola nikoho, dokonce ani král Artuš tu nebyl. Vzal jeden ze zlatých svícňů, skryl ho pod pláštěm a ujížděl dál za králem.

Na cestě skrze les jej zastavil černý, nevzhledný chlap, v ruce třímající dlouhý nůž.

"Hej, ty tam! Neviděl's krále Artuše?" křikl naň panoš.

"Ne, ale vidím tebe, což mne velmi blaží, neboť pod pláštěm ukrýváš jeden ze svícňů, hořících k počtě rytíře, jenž je pochován v kapli. Dej mi ho, odnesu jej zpět. Pokud ho neodevzdáš dobrovolně, donutím tě!"

"Při mé víře," vykřikl panoš. "Nezaleknu se tě a svícen ti nevydám! Raději ho odvezu pryč a věnuji jako dar králi Artušovi."

"Jestli mi ho hned nevydáš, zaplatíš draze... životem," opáčil chlap.

Panoš mu neodpověděl, popohnal koně a chtěl jej minout, jenže muž se rozpřáhl nožem, bodl a zasáhl ho, že se doň ostří zabodlo až po jílec. Když se panoši zdálo tohle, rozkřičel se: "Pomoc! Pomoc! Je po mně!"

Tak mocný byl ten křik, že probudil ze spánku krále i královnu, a komoří řekl: "Pane, přišel čas vyrazil, už je den. Král tedy vstal, obul se a oblékl. Tu se znovu ozvalo volání: "Přiveďte honem kněze, umírám!", král se ze všech sil rozběhl do sálu a královna s komořím ho následovali s pochodní a svíci.

"Co tě trápí?" obořil se král na panoše a ten mu vypověděl celý sen. "Ho!" opáčil král. "Takže jen sen, říkáš?"

"Ano, pane," přisvědčil panoš, "pro mě však moc ošklivý sen s ještě ošklivějším probuzením." Zvedl levou paži a řekl: "Podívejte, sire, zde trčí z mého těla nůž zaražený až po jílec." Pak vymanil ze záhybů šatstva druhou ruku, v níž držel svícen, a vztáhl ji králi. "Sire, pro tento svícen, který vám dávám darem, jsem byl smrtelně zraněn!"

Král přijal svícen, prohlédl si ho a shledal, že ještě nikdy neviděl tak krásnou a drahocenou práci. I královna jí byla unesena. "Pane, nevytahujte ten nůž, dokud mi kněz nedá rozhřešení," žádal panoš.

Král tedy rozkázal, aby kvapem poslali pro kněze, a když se panoš vyzpovídal ze svých hříchů, vytrhl mu nůž z těla a se zbraní odešla i duše. Král se velmi rmoutil, že mladíka potkala smrt za tak neobvyklých okolností, vystrojil mu krásný pohřeb a rozkázal, aby byl svícen poslán do Kostela svatého Pavla v Londýně, který byl právě dostavěn.

Král Artuš tak musel odjet na výpravu sám a potkala jej mnohá dobrodružství, než dorazil ke kapli svatého Augustýna, která stála uprostřed Bílého lesa. Zde sesedl s koně a chtěl vstoupit dovnitř, ale ačkoli zde nebyly dveře ani mříž, nedokázal překročit práh. Zevnitř slyšel zpívat zázračné hlasy, osvítilo jej světlo jasnější, než kdy dříve v životě, a spatřil vize, na něž se stěží odvážil upřít zrak. Tu litoval svých hříchů a rozhodl se udělat vše pro to, aby svému království zajistil klid a mír. I vydal se na další cestu, uklidněn a posílen, a zažil ještě mnohá dobrodružství, než se vrátil ke dvoru.

2. ZJEVENÍ SVATÉHO GRÁLU

O svatodušních svátcích se všichni rytíři Kulatého stolu shromáždili na Camelotu a bylo pro ně uspořádána veliká hostina. Zatímco seděli u jídla, náhle uslyšeli strašlivý rachot, mocný jako hlas hromu, až mysleli, že se na ně řítí strop. Hřmot neutichal a náhle do místnosti vnikl sluneční paprsek sedmkrát jasnější nežli nejjasnější den a onen jas nebyl z tohoto světa. Rytíři zachovali klid, jen každý upřel zrak na svého souseda, neboť se jeden druhému jeví krásnějšími než kdy předtím. Když tak mlčky seděli, neboť se cítili, že jim něco svázalo jazyky, do sálu vplul Svatý Graal přikrytý závojem z bílého sametu, takže jej nikdo nemohl znesvětit pohledem. Leč síň naplnila přenádherná vůně, každý z rytířů měl náhle před sebou krmí, kterou nejvíce miloval. Pak náhle svatý kalich zmizel - kam, to nevěděli. Jeho zmizení jim též sňalo pouta z jazyků a král pronesl díkuvzdání za zázrak, jenž jim bylo dopřáno spatřit. Jakmile domluvil, povstal sir Gawaine a zapřísáhl se, že hned ráno odjede na výpravu za Svatým Graalem a neustane, dokud jej nespátří. "Pokud však uplyne rok a den," dodal, "aniž ve své výpravě nějak pokročím, vrátím se, poněvadž zívím, že ten pohled nebyl určen pro mě." A mnozí další rytíři, co mu seděli po boku, složili tutéž přísahu.

Krále Artuše však podobná řeč velmi zarmoutila. "Běda!" vykřikl na Gawaina. "Tvá přísaha mne plní žalem, neboť láme nejlepší společenství a nejpravější bratrstvo rytířů, jaké kdy poznal svět. Mnozí, co odjedou, již nikdy více nespátří Kulatý stůl, neboť cestou zahynou. Nemůže být smutnější zvěsti, vždyť je miluji vroucně jako vlastní život!" Domluvil a pak jej přemohly slzy. "Ach, Gawaine, Gawaine! Velmi jsi mne zarmoutil."

"Utište se, sire," pravil sir Lancelot. "Vždyť se tak pokryjeme velkou ctí, daleko větší, než kdybychom padli v nějaké jiné věci - a nakonec je nám všem stejně psána smrt." Ale král v jeho slovech nenalezl útěchu a též královna s celým dvorem se rmoutila, neboť rytíři byli všemi milováni. Královna pak přišla za sirem Galahadem, který seděl mezi ostatními rytíři ověnčen svým mládím, a ptala se ho, kam míní zamířit a kde hodlá hledat. A král Artuš mu prokázal obrovskou čest a nechal ho té noci ulehnout do vlastního lože.

Příštího jitra vyrazil královský pár do Minsteru a rytíři jeli s nimi, všichni v plné zbroji, vyjma štítů a helmic. Když byla bohoslužba u konce, král začal přepočítávat, kolik jich přísahalo vydat se hledat Svatý Graal a vyšlo mu rovných sto padesát. Popřáli mu sbohem, nasedli na koně a jako ocelová řeka se rozlili po všech ulicích Camelotu - tam lkali bez rozdílu bohatí i chudí, a ani král nemohl mluvit pohnutím. A když vyšlo zlatisté slunce a ozářilo je svou slávou, každý z rytířů si vyvolil svou cestu a rozjeli se do všech koutů Británie

3. VYTAŽENÍ MEČE

Před dávnými časy po smrti Uthera Pendragona neměla Británie krále a každý rytíř se chtěl zmocnit koruny pro sebe. Země se dostala na zcestí a všude panovala bezzákonnost; zrno, jež by pro chudé vydalo chléb, bylo zašlapáváno do země a nebylo nikoho, kdo by pohnal zlovolníky před soud. Když bylo nejhůře, objevil se mág Merlin a spěchal do míst, kde sídlil arcibiskup canterburský. Spolu se poradili a dali vyhlásit, aby se všichni rytíři a urození páni z Británie sjeli do Londýna a o Štědrém dni, který se kvapem blížil, setkali ve Velkém kostele. Tak se stalo. Pak ráno Štědrého dne, když vycházeli z kostela, spatřili na kostelním nádvoří veliký kámen, na něm železnou desku a v ní vězící nahý meč. Na desce stálo zlatým písmem: "Kdokoli vytáhne tento meč, stane se právem svého narození králem Anglie." I podivili se těm slovům a přivolali arcibiskupa, aby se podíval na kámen. Pak se ti rytíři, jimž bylo po chuti státi se králem, nemohli udržet a tahali za meč, seč jim síly stačily, leč ten se ani nepohnul. Arcibiskup je tiše sledoval, a když byli z toho tahání celí zesláblí, promluvil: "Není zde muže, který by dokázal vytáhnout tento meč a ani já nevím, kde jej hledati. Toto však je má rada - nechť jsou dva rytíři, dobří a praví mužové, ustanoveni strážiti tento meč."

Tak se stalo. Avšak páni a mužové ve zbrani křičeli, že by každý měl mít právo získat meč a rozhodli, že na Nový rok bude uspořádán turnaj a každý rytíř, který vyhraje, se může zapsat do pořadníku. Když si pak v novoroční den přišli rytíři poslechnout kázání ve Velkém kostele, jak bylo jejich zvykem, a po něm se utkali v poli, aby se připravili na turnaj, byl mezi nimi i statečný rytíř sir Ector, jenž s sebou přivedl sira Kaye, svého syna, a Artuše, Kayova soukojence. Kay si večer předtím odepjal meč a ráno ve spěchu, aby se neomeškal na turnaj, si jej zapomněl připnout, poprosil tedy Artuše, aby jel zpátky a přinesl mu ho. Když však Artuš přijel k domu, dveře byly zamčeny, neboť ženy se odešly podívat na turnaj, a ač se Artuš snažil seč mohl, dovnitř se nedostal. Tu odjel ve velikém hněvu, řka si pro sebe: "A přece Kay nebude v tento den bez meče. Vezmu meč na kostelním nádvoří a dám mu jej," a hnal koně cvalem, až dojel k bráně kostela. Zde seskočil, koně pevně uvázal ke stromu, pak běžel ke kameni, sevřel jílec meče a snadno jej vytáhl. Nato opět naskočil na koně a přivezl meč siru Kayovi. Jakmile sir Kay meč spatřil, poznal, že mu nepatří, nýbrž je to meč z kamene. Vyhledal tedy svého otce, sira Ectora, a řekl mu: "Sire, toto je meč vytažený z kamene, a já jsem tedy podle práva králem." Sir Ector na to nic neřekl a jen mávnutím ruky poručil Kayovi i Artušovi, aby jej následovali a všichni tři odjeli zpátky do kostela. Koně zanechali venku, vešli do kruchty a zde vzal sir Ector svatou knihu a vyzval sira Kaye, aby pod přísahou vypověděl, jak meč získal. "Dal mi ho můj bratr Artuš," odvětil sir Kay. "A jak jsi k němu přišel ty?" obrátil se sir Ector na Artuše. "Sire," děl Artuš. "Vrátil jsem se domů pro meč mého bratra, avšak nenalezl jsem tam nikoho, kdo by mi jej vydal, a jelikož jsem se rozhodl, že můj bratr nemůže být bez meče, vzpomněl jsem si na meč v kameni a vytáhl jej." "Byli tomu přítomni nějakí rytíři?" otázal se sir Ector.

"Nikoli, žádní," odvětil Artuš. "Pak se tedy ty stáváš právoplatným králem této země," prohlásil sir Ector. "Ale proč právě já?" podívoval se Artuš. "Jelikož toto je kouzelný meč a nikdo jiný jej nemůže z kamene vytáhnout, než kdo je královského rodu. Zastrč meč zpět do kamene a ukaž mi, zda-li jej tasíš." "Hned to bude," odvětil Artuš, vrátil meč na jeho původní místo a sám sir Ector se ho pokusil vytáhnout, ale neuspěl. "Teď je řada na tobě," obrátil se k siru Kayovi, ale sir Kay si neporadil o nic lépe než jeho otec, ač táhl, seč mu síly stačily. "Teď ty, Artuši," a Artuš vytáhl meč snadno, jako kdyby vězel v pochvě a nikoli v kameni, a když tak učinil, sir Ector a sir Kay před ním padli na kolena. "Proč přede mnou ty, můj otče, a ty, můj bratře, klekáte?" otázal se Artuš překvapeně. "Nikoli, můj pane," odvětil sir Ector. "Vpravdě nejsem vaším otcem a do dnešního dne jsem ani nevěděl, kdo jím opravdu byl."

Jste synem Uthera Pendragona a přinesl mi vás jako novorozence sám Merlin se slibem, že až přijde čas, zvím, z jakého ledví pocházíte. A nyní mi to bylo vyjeveno." Když Artuš uslyšel, že není synem sira Ectora, hořce se rozplakal. "Jsem-li král," řekl posléze, "žádej, oč chceš, a vše ti vyplním. Neboť tobě a mé paní a matce dlužím více než komukoli jinému na světě, vždyť mě milovala a vychovávala jako vlastního syna." "Sire," odvětil sir Ector, "víc nežádám, než abyste ustanovil vašeho soukojence, sira Kaye, senešalem nad všemi vašimi zeměmi." "To hned učiním," odvětil Artuš, "a dokud budeme oba živi, nebude tento úřad zastávat nikdo jiný."

Pak je sir Ector vybídl, aby společně vyhledali arcibiskupa a vypověděli mu vše, co se událo s mečem, který ponechal Artuš stát v kameni. Na svátek Zjevení Páně přibyli baroni i rytíři znovu, meč však nedokázal kromě Artuše nikdo vytáhnout. Když to spatřili, mnozí z baronů vzpláli hněvem a křičeli, že nepřijmou za krále jinocha, jehož krev dozajista není lepší než jejich. Bylo tedy dohodnuto vyčkat až do Hromnic, kdy se mělo sjet ještě více rytířů, a mezitím dva prve vybraní mužové dnem i nocí střežili meč. Ale na Hromnice se ostatním nevedlo lépe a jiné to nebylo ani o Velikonocích. Když pak přišly svatodušní svátky a mnozí prostí lidé viděli, jak Artuš vytahuje meč, křičeli jedním hlasem, že on je jejich jediný král a že zabijí každého, kdo by soudil jinak. Tu před ním chudí i bohatí padli na kolena, Artuš vzal meč a vztáhl jej nad oltář, kde stál arcibiskup, a nejlepší z přítomných mužů jej pasoval na rytíře. Když mu byla na hlavu vsazena koruna, přísahal pánům i prostému lidu, že bude pravým králem a bude jim vládnout spravedlivě po všechny dny svého života.

4. ZÁZRAČNÉ ZVÍŘE

Artuš však musel svést mnoho klání a porazit četné krále, než byl všemi uznán za pána a často by chyboval, snad i selhal, nebýt Merlinovy moudrosti, jíž naslouchal, a pomoci jeho meče Excaliburu, který na Merlinovo přikázání tasil pouze v krajní nouzi. Později bude vyloženo, jak král Artuš k meči Excaliburu, té skvělé čepeli, jejíž jasný lesk se zabodával do očí nepřátel tak, že potácivě ustupovali nazpět, oslnění jeho září, přišel. Pod Artušovým praporcem se shromáždilo mnoho rytířů, mezi nimi sir Ban, král zámořských Galů, který byl vždy jeho věrným přítelem. I stalo se, že v jedné z těch válek, když král Artuš, král Ban a král Bors spěchali na pomoc králi Cameliardu, Artuš spatřil Guenevru, královu dceru, s níž se později oženil. Nyní se však králové Ban a Bors vrátili do svých zemí za mořem a sám Artuš odjel do Carlionu, městu na řece Usk, kde se mu zdál podivný sen.

Zdalo se mu, že země byla ovládnuta gryfy a plazy kteří utiskovaly a pálili jeho lid, on proti nim vytáhl do boje a byl těžce raněn, ač nakonec všechny nestvůry pobil. Když procitl, vzpomínka na ten sen na něm těžce lpěla, a tak, aby se jí zbavil, dal svolat rytíře ku společnému lovu. Z hradu vyjeli tryskem, až se ocitli v lese. Brzy vyslídili jelena, jehož král prohlásil za svou kořist a pobídnuv koně vyrazil za ním. Jelen však běžel rychle a král se k němu marně pokoušel přiblížit. Štvanice trvala tak dlouho, až sám král ztěžkl v sedle a kůň pod ním padl mrtev. Artuš pak usedl pod strom a odpočíval, když náhle zaslechl štěkot ne méně než třiceti psů. Zvedl hlavu, aby se podíval, odkud se ona smečka blíží, a tu spatřil, jak se k němu blíží zvíře tak podivné, že by je v celém svém království pohledal. Zamířilo přímo k tůni, kde hltavě pilo vydávaje přitom zvuk jako smečka štěkajících psů, a když se napilo dosytosti, odkvapilo.

Zatímco král přemítal, jaký druh tvora to mohl být, kráčel kolem rytíř, a když spatřil pod stromem odpočívat muže, stanul, aby se jej zeptal: "Rytíři zamyšlený a ospalý, rci mi, zda tudy neprošlo podivné zvíře?"

"Vpravdě," odvětil Artuš, "Nyní musí být již nejméně dvě míle daleko. Co s ním chceš?"

"Oh sire, sleduji to zvíře zdaleka," odvětil rytíř. "Koně jsem uštval k smrti. Kdybych jen našel jiného, hned bych se za ním znovu vydal."

Zatímco mluvil, přišlo páže vedoucí pro krále čerstvého koně, a když to rytíř spatřil, hned prosil, aby si toho koně mohl vzít. "Jsem na výpravě za tímto zvířetem již dvanáctý měsíc a buď zabiji já je nebo ono mne."

"Sire rytíři," odvětil král, "svou část úkolu jsi již splnil; přenech mi svou výpravu a já pojedu za zvířetem stejnou dobu, jako jsi jel ty." "Hlupáku!" odvětil rytíř, který se jmenoval Pellinore, "vše to by bylo marno, neboť toto zvíře nemůže skolit nikdo jiný nežli já či někdo z mého rodu," a bez dalších slov skočil do sedla.

"Můžeš mého koně získat silou," opáčil král, "ale nejprve bych rád dokázal, kdo z nás dvou je lepší jezdec."

"Dobrá," souhlasil rytíř, budeš-li mne chtít potkat, přijď k tomuto prameni. Zde mne vždy nalezneš." Nasadil koni ostruhy a odcválal pryč. Král za ním hleděl, dokud mu nezmizel z dohledu, pak se obrátil k pážeti a poručil mu, aby co nejrychleji přivedlo jiného koně. Zatímco naň čekal, okolo šel čaroděj Merlin v podobě malého chlapce a zeptal se krále, proč je tak zamyšlený.

"Mám vsutku důvod být zamyšlený," odvětil král, "neboť jsem spatřil tu nejpodivuhodnější věc na světě."

"Dobře to vím," odpověděl Merlin, "protože znám všechny tvé myšlenky. Ale je hloupé setrvávat v podobných úvahách, protože přemýšlením se nic nespraví. Víím i to, že tvým otcem byl Uther Pendragon a matkou tvou paní Igraine."

"Jak může chlapec jako ty znát podobné věci?" vykřikl rozezleně Artuš, ale Merlin jen odpověděl: "Vím to lépe než kterýkoli žijící člověk," a odešel; brzy se však k tůni vrátil v podobě osmdesátiletého kmeta, který tam usedl k odpočinku.

"Proč jsi tak smutný?" otázal se.

"Jak bych nebyl smutný," odvětil Artuš, "když k tomu mám mnoho dobrých důvodů. Navíc zde byl chlapec, který mi vykládal věci, jež neměl právo znát, mezi jiným i jména mého otce a mé matky."

"Řekl ti pravdu," opáčil stařec. "A kdybys mu naslouchal, pověděl by ti mnohem víc. Jak tvá sestra povije dítě, které přinese zkázu tobě i všem tvým rytířům."

"Kdo jsi?" podivil se král.

"Jsem Merlin. To já jsem za tebou přišel v podobě chlapce. Zním všechny věci; jak zemřeš vznešenou smrtí, byv zabit v bitvě, zatímco můj konec bude ostudný, neboť budu zaživa pohřben v zemi."

Nebyl už čas říci víc, neboť sluha přivedl královi koně, ten se na něj vyhoupl a hnál se zpátky na Carlion.

5. MEČ EXCALIBUR

Král Artuš vybojoval těžký boj s nejvyšším rytířem v celé zemi a ač se bil tvrdě a dobře, padl by, nebýt Merlina, který rytíře zaklel kouzlem hlubokého spánku a pak krále zavedl za poustevníkem, který se vyznal v léčitelství a vyhojil králi rány během tří dnů. Dále Artuš a Merlin nečekali, dali poustevníkovi sbohem a odešli.

Když odjížděli, řekl Artuš: "Nemám meč," ale Merlin jej nabádal, aby sečkal a byl trpělivý, že brzy nějaký meč získá. Po chvíli přijeli k velikému jezeru, uprostřed nějž Artuš spatřil ruku čnící z vody, která třímá meč.

"Hle," řekl Merlin, "toť meč, o kterém jsem mluvil." Král tam znova pohlédl a uzřel luznou pannu stající na vodní hladině. "To je Jezerní paní," řekl Merlin. "Přichází za tebou, aby ti dala meč, požádáš-li ji o to dvorně." Když se panna přiblížila, Artuš jí pozdravil a řekl: "Panno, prosím tě, vydáš mi meč, jež nad vodou třímá ruka? Přál bych si, aby byl můj, neboť jsem pozbyl vlastní zbraně."

"Tento meč je můj, králi Artuši," odvětila, "však dám ti jej, pokud mi dáš dar, až tě o to požádám."

"Při mé víře," vzkřikl král, "věnuji ti jakýkoli dar, který bude tvému srdci milý."

"Dobrá," děla panna, "pospěš tedy do člunu, dovesluj k meči a vezmi jej i s pochvou." Neboť to byl meč Excalibur. "Co se týče mého daru, požádám oň v pravý čas."

Tu král Artuš a Merlin sesedli s koní, pevně je uvázali a vstoupili do lodky. Když přijeli k ruce třímající meč, Artuš jej uchopil za jílec a ruka ihned zmizela. Pak zbraň dovezli zpět na pevninu. Když odjížděli, král si svůj meč zamilovaně prohlížel, čehož si povšiml Merlin a s úsměvem se otázal: "Co je ti, králi, milejší, meč nebo pochva?"

"Rozhodně meč," odvětil Artuš.

"Nejsi moudrý, když to říkáš," namítl Merlin, "neboť pochva je desetkrát cennější než meč a dokud ji máš připnutou, neproliješ žádnou krev, jakkoli těžce bys byl zraněn."

Tak jeli do města Carlionu, kde jim královi rytíři připravili milé uvítání a říkali, že je radost sloužit pod králem, který nasazuje život jako každý prostý člověk.

6. PŘÍBĚH SIRA BALINA

V těch dobách vládli Mořským ostrovům mnozí králové, kteří spolu neustále válčili, buď z vůle své, anebo z nařízení svého lenního pána. Králi Artuši se doneslo, že Ryons, král Severního Walesu, sebral velký houfec a plení jeho země a nešetří ani poddané. Uslyšev to, vzplál Artuš velikým hněvem a dal svolat všechny pány, rytíře a urozené muže ve zbrani, na sněm a turnaj, který uspořádá na hradě Camelot.

I sjížděli se rytíři na Camelot ze všech stran a město bylo brzy plné zbrojných mužů. Když se tu všichni shromáždili, přijela dvorní dáma se zprávou od Paní Lily Avelionské, a prosila o slyšení u krále Artuše. Byvše před něj uvedena, nechala sklouznout kožešinový plášť ze svých ramen a všichni spatřili, že má u pasu připjatý bohatě vykládaný meč. Král oněměl tímto udiven, zprvu mlčel, ale pak takto promluvil:

"Panno, proč nosíš po boku ten meč? Lesklá ostří nepatří k ozdobám žen." "Můj pane," odvětila, "hledám rytíře, který by mě zbavil onoho břemene, působícího mi převeliké soužení. Jenomže muž, který by mi byl tuto tíhu s to odejmout, musí být stejně silných paží jako čistého srdce, bez hany či zrady. Naleznu-li takového rytíře, vytáhne meč z pochvy, nikdo jiný to nedokáže. Byla jsem již u dvora krále Ryonse a on i jeho rytíři se snažili vytáhnout meč ze všech sil, leč neuspěli."

"Dovol, ať se tedy o to pokusím já," děl Artuš. "Ne snad, že bych se o sobě domníval, že jsem nejlepší rytíř, dobře vím, že mnozí mne předčí, půjdu jim však příkladem, hodným následování." S těmi slovy král uchopil meč za pochvu a jílec a zatáhl ze všech sil, avšak meč se ani nepohnul. "Sire," řekla dáma, "není nutné vynakládat takovou námahu, protože tomu, kdo má meč vytáhnout, to půjde velmi snadno."

"Já k tomu nejsem vyvolen," odvětil Artuš a obrátil se na rytíře: "A teď, moji pánové, nechť každý z vás zkusí své štěstí." Mnoho rytířů Kulatého stolu, jež byli přítom, tahalo jeden po druhém za meč. Tasit ho však žádný nedokázal.

"Běda, běda," hořekovala paní. "Myslila jsem, že na tomto dvoře naleznou rytíře bez hany a ryzího srdce, teď už věru nevím, kam se obrátit."

"Při mé víře," zaklel král, "ve světě nenajdeš rytířů lepších nad mé. Jsem jejich nemohoucností trpce zklamán."

Tou dobou dlel na Artušově dvoře chudý rytíř, jenž byl rok a půl držen v žaláři, neboť zabil králova bratrance. Byl urozeného původu a jeho jméno znělo Balin. Když si vytrpěl osmnáct měsíců trestu za svůj prohřešek, baroni poprosili krále, aby jej propustil, což král rád učinil.

Balin, stoje stranou, pozoroval rytíře, jak se jeden po druhém marně snaží vytáhnout meč a srdce se mu rozbušilo, sám se však k pokusu nehlásil, neboť byl bídne oděn a nemohl se rovnat ostatním. Teprve poté, co se dvorní dáma rozloučila s Artušem o jeho dvorem a vyjížděla na cestu zpět do rodných končin, tu na ni zavola, řka:

"Paní, prosím, dovolil mi také zkusit vytáhnout tvůj meč, ač je můj šat bídny, mé srdce je právě tak chrabré jako srdce těchto pánů."

Dáma stanula, pohlédla naň a odpověděla: "Pane, není zapotřebí, aby ses vystavoval takovým obtížím, neboť tam, kde všichni ostatní selhali, mohl bys ty jen ztěžít uspět."

"Ach, krásná dámo," odvětil sir Balin, "nejsou to krásné šaty, co dělá dobré skutky."

"Pravdu díš," řekla mu na to dáma, "učiň tedy, co bude v tvých silách." Tu vzal Balin meč za jílec a pochvu, snadno jej vytáhl a když se na něj podíval, byl jím velmi nadšen. Král i rytíři byli ohromeni tím, že právě Balin je pokořil, mnohé z nich naplnila závist a pocítili k němu hněv. "Vskutku! Toto je nejlepší rytíř, jakého jsem mohla najít," děla dáma, "ale přeci vás, sire, prosím, vraťte mi meč."

"Ne," odvětil Balin. "Ponechám si jej, pokud mi nebude odňat násilím."

"Žádám vás o to pro vaše dobro," pokračovala dáma, "neboť tímto mečem zabijete člověka, jenž je vám nejdražší, a to vás přivede do zkázy."

"Nechť se stane, co se má stát," odvětil Balin, "ale, při mé víře těla, meče se nevzdám." Tu dáma odjela s velikým hořem. Následujícího dne sir Balin, ozbrojen mečem, opustil dvůr a vydal se hledat dobrodružství, která našel na mnoha místech, kde by je nejméně očekával. V mnoha bojích, které vybojoval, byl sir Balin vždy vítězem a Artuš i jeho přítel Merlin věděli, že nežije rytíř větších skutků, udatnější v boji ani věrnější v přízni. Byl všem znám jako sir Balin Moudrý, rytíř s dvěma meči.

Jednoho dne kamsi putoval, když tu v ohybu cesty uviděl kříž, na němž zlatým písmem stálo: Nechť se žádný rytíř nepřiblíží k tomuto zámku. Sir Balin ještě četl varování, když tu k němu přicházel bělovlasý stařec: "Sire Baline le Savage, toto není cesta pro tebe, obrať svého koně a vyber si jinou," řekl stařec a tu se rozeznělo troubení rohu, jako když je na honu zabito zvíře. "Ta famfára je za mě," řekl sir Balin, "ale já jsem dosud naživu," a popohnal koně k zámku, kde našel mnoho rytířů a dam, jež jej uvítali a vystrojili pro něj hostinu. Hradní paní mu řekla: "Rytíři s dvěma meči, musíš se teď utkat s rytířem střežícím ostrov, neboť to je náš zákon, že žádný muž nás nesmí opustit, aniž by se prvně utkal na turnaji."

"To je špatný zvyk," děl sir Balin, "ale musím-li to učinit, jsem připraven, ač můj kůň je unaven, mé srdce je silné."

"Sire," řekl mu rytíř, "váš štít se mi nezdá dosti pevný, půjčím vám jiný." Balin ho poslechl a přijal nabízený štít a svůj vlastní s erbem mu ponechal. Sjel k vodě a zavedl koně do loďky, na níž se převezli na druhý břeh. Ta mu vyšla mu vstříc plačící dáma: "Ach, rytíři Baline, proč sis nevzal vlastní štít? Běda! Ocitl ses ve velkém nebezpečí, neboť podle erbu na tvém štítu bys mohl být poznán. Teskním při pomyslení na tvůj osud, neboť žádný žijící smrtelník se ti nemůže rovnat odvahou a statečnými činy."

"Lituji, že jsem kdy vstoupil do této země," odvětil Balin, "ale nechci-li být zostuzen, musím pokračovat. Ať mne potká cokoli, život či smrt, jsem připraven to přijmout." Pak si prohlédl brnění a když viděl, že je v pořádku, vyhoupl se na koně.

Zatímco jel po cestě, vyjel z hradu před ním červeně oděný rytíř na koni s rudými čabrakami. Když spatřil dva meče, pomyslel si rudý rytíř, že je to sir Balin, ale štít nenesl Balinův erb. Rozjeli se proti sobě s kopími a udeřili se do štítů takovou silou, že oba koně i oba muži padli omráčeni k zemi, kde několik minut leželi bez ducha. Brzy však procitli, vstali a počali se zčerstva bít, až bylo celé okolí potřísněno krví a každý byl poznačen sedmi těžkými ranami.

"Kdo jsi, rytíři?" otázal se Balin le Savage, když na chvíli stanul, aby popadl dech. "Nepotkal jsem dosud rytíře, jenž by mi byl roven."

"Mé jméno," odpověděl dotázaný, "je Balan, bratr chrabrého rytíře Balina."

"Běda," vzkřikl sir Balin, "že jsem se musil dožítí tohoto dne!" a slabostí padl na zem. Tu se k němu Balan připlazil po čtyřech a sňal mu přilbu, aby mohl spatřit jeho tvář. Čerstvý vzduch ovanul Balina, takže procitl a řekl:

"Ó Balane, bratře, zabil jsem tebe a tys zabil mě a celý svět o nás bude zle mluvit."

"Běda," vzdychl Balan, "kdybych tě jen poznal! Viděl jsem tvé dva meče, avšak podle štítu jsem soudil, že se jedná o jiného rytíře."

"Vina je má!" lamentoval Balin, "vše bylo nastrojeno tím neblahým rytířem, který mi v hradu nabídl svůj štít. Kdybych žil, zničil bych ten hrad, aby nemohl podvést další muže."

"A dobře bys udělal," odpověděl Balan, "neboť mne tu drží jako vězně od chvíle, co jsem zabil rytíře, který střežil tento ostrov, a tebe by jistě také zajali." Tu přišla hradní paní se svými společníky a naslouchali nářkům padlých. Balan ji začal prosit, aby mu vyplnila poslední přání a to přání bylo, aby mohli ležet společně tam, kde padli. Přání jim bylo splněno a paní i ostatním vstoupily slzy do očí.

Tak zemřeli. Hradní paní pro ně nechala postavit hrobku, ale neznala Balinovo jméno, a tak na ní stálo jen jméno Balan. Merlin to však věděl, přišel následujícího rána a dopsal je tam zlatým písmem. Odepjal Balinův meč, odšrouboval hrušku jílce a přidělal na něj jinou. Požádal rytíře stojícího poblíž, aby meč podržel, ale ten to nedokázal. Na to se Merlin zasmál. "Proč se směješ?" otázal se rytíř. "Neboť," odpověděl Merlin, "žádný muž neudrží tento meč, než nejlepší rytíř na světě a tím je sir Lancelot či jeho syn Galahad. Tímto mečem zabije sir Galahad muže, jehož miluje nade vše a jeho jméno je sir Gawaine." Což se později, při souboji za mořem, vyplnilo.

To vše Merlin napsal na hrušku meče. Pak zrobil na ostrov šest coulů široký most z oceli, přes nějž nedokázal přejít žádný člověk, jehož by tížila nějaká vina či nějaký zlý skutek. Pochvu meče ponechal na této straně ostrova, kde ji Galahad mohl najít. Sám meč pak zarazil do kouzelného kámeny, který poslal po proudu ke Camelotu, jenž je dnes nazýván Winchester. Téhož dne přišel sir Galahad k řece s pochvou v ruce, spatřil meč a vytáhl jej z kamene, leč o tom se vypráví jinde.

7. JAK ZAČAL KULATÝ STŮL

V příběhu o zázračném zvířeti se vyprávělo, že král Artuš pojal za manželku dceru Leodegrance, krále Cameliardu, ale nebylo tam místo říci, jak k tomu došlo. A jelikož příběhy Kulatého stolu jsou plné této paní, královny Guenevere, bude dobré, seznámí-li se každý čtenář této knihy s tím, kterak se stala královnou.

Poté, co král Artuš porazil v boji mnoho nepřátel, řekl jednoho dne Merlinovi, jehož rad si žádal, kdykoli jej něco trápilo: "Moji baroni na mě naléhají, abych se oženil, ale já jim řekl, že bez tvé rady nepojmu žádnou ženu za svou choť."

"Nu dobrá," odpověděl Merlin, "klidně se ožeň. Jaká žena by to měla být, máš nějakou raději než ostatní?"

"Ano," odpověděl Artuš, "miluji Guenevere, dceru Leodegrance, krále Cameliardu, v jehož domě je Kulatý stůl, který mu kdysi věnoval můj otec. Ta panna je krásná nade všechny, které jsem viděl či uvidím."

"Sire," odpověděl Merlin, "co říkáš o její kráse je pravdivé, ale pokud do ní nejsi zamilován srdcem, mohu ti najít jinou, zrovna tak krásnou, a větší dobroty. Je-li však muž jednou zamilován srdcem, je marné ho odvracet."

Pak Merlin požádal krále, aby mu na cestu na námluvy ke dvoru krále Leodegrance dal průvod rytířů a pážat. Artuš mu rád vyhověl. Poté jel Merlin napřed a spěchal ze všech sil, až byl na hradě Cameliard a sdělil králi Leodegranci, kdo jej poslal a proč.

"To je nejlepší novina, jakou jsem kdy slyšel," odpověděl Leodegrance, "neboť mne nikdy nenapadlo, že o ruku mé dcery požádá tak veliký a vznešený král. Co se týče zemí, které dostane věnem, dám mu, co si vybere; jenže půdy má do sytosti, dám mu tedy něco, co ho potěší daleko více. Kulatý stůl, který mi daroval Uther Pendragon a za nějž mohu najednou zasednout se sto padesáti dobrými rytíři. Padesát mi však do tohoto počtu chybí, jelikož jich mnoho padlo ve válkách a další jsou nepřítomni." Pak bez dalších řečí vydal král Leodegrance svolení, že si jeho dcera může vzít krále Artuše. Tak se Merlin vrátil s rytíři a pážaty, cestovali částečně po vodě a částečně po souši, až se dostali do blízkosti Londýna.

Když Artuš uslyšel o návratu Merlina a rytířů s Kulatým stolem, byl naplněn radostí a řekl těm, kteří stáli kolem něj: "Zprávy, které mi Merlin veze, jsou vskutku vítané, neboť jsem tu krásnou paní dávno miloval a Kulatý stůl je mi dražší nad veliká bohatství."

Pak nařídil, aby sir Lancelot jel jako doprovod pro královnu a aby počaly přípravy ke svatbě a jeho korunovaci, což bylo vykonáno.

"Teď, Merline," děl král, "jdi a rozhlédni se v mé zemi po padesáti nejstatečnějších a nejproslulejších rytířích." Merlin jich však nedokázal najít více než dvacet osm. S těmi byl Artuš spokojen a bylo posláno pro cantenburského biskupa, jenž požehnal stoličky, které rozestavené kolem Kulatého stolu a rytíři na ně usedli.

"Dobří páni," promluvil Merlin, když biskup ukončil žehnání, "povstaňte všichni a vzdejte hold svému králi." Tu rytíři na jeho žádost povstali a na každé stoličce stálo jméno rytíře, který na ni seděl, napsané zlatým písmem, avšak dvě sedátka byla prázdná. Poté přišel za králem mladý Gawaine a prosil ho, aby jej pasoval na rytíře

téhož dne, kdy pojme za choť Guenevere. "Rád to učiním," odvětil král, "neboť jsi synem mé sestry."

Zatímco král mluvil, vstoupil do dvora chudý muž, který s sebou vedl mladíka asi osmnáctiletého, jedoucího na vyhublé klisně, ačkoli nebylo zvykem, aby urozený muž sedlal klisnu.

"Kde je král Artuš?" tázal se muž.

"Tam," odvětili rytíři. "Máš s ním co do činění?"

"Ano," odvětil muž, šel a hluboce se králi uklonil.

"Slyšel jsem, ó králi Artuši, výkvěte rytířstva i panovníků, že během svatby dáš každému člověku dar, o který tě požádá."

"Jest to pravda," odvětil král, "nezpůsobím-li tím křivdu jiným lidem či svému království."

"Děkuji ti za ta šlechetná slova," řekl chudák. "Já tě prosím o laskavost, abys mého syna pasoval na rytíře."

"To je veliká laskavost," odvětil král. "Jak se jmenuješ?"

"Sire, mé jméno je Aries pasák."

"Je to tvůj nápad či nápad tvého syna?"

"Je to přání mého syna, pane, nikoli mé," odpověděl muž. "Mám třináct synů, kteří pasou dobytek a pracují na polích, když je o to požádám. Ale tento chlapec nedělá nic, než že střílí z luku, hází šipky, nebo se chodí dívat na bitvy a pozoruje rytíře, a celé dny mne snažně prosí, abych ho zavedl za tebou a stal se také rytířem."

"Jaké je tvé jméno?" obrátil se Artuš na mladíka.

"Sire, mé jméno je Tor."

"Kde je tvůj meč, abych tě mohl pasovat na rytíře?" zeptal se král.

"Je zde, můj pane."

"Tedy ho vytáhni z pochvy," děl král, "a požádej mě, abych tě pasoval na rytíře."

Tu Tor seskočil z klisny tasiv meč. Poklekl před králem a prosil ho, aby byl pasován na rytíře a na rytíře Kulatého stolu.

"Co se týče rytíře, pasuji tě naň," řekl Artuš a udeřil jej mečem do krku. "A jsi-li toho hoden, staneš se rovněž rytířem Kulatého stolu."

Druhý den byl na rytíře pasován Gawaine.

8. MERLINŮV ODCHOD

Sir Tor brzy svými udatnými činy dokázal, že je hoden sedět na jednom ze dvou prázdných sedátek u Kulatého stolu. I mnoho dalších rytířů vyjelo hledat dobrodružství a mezi nimi sir Pellinore, který přivedl k Artušovu dvoru dámu od jezera a když ji Merlin spatřil, zamiloval se do ní a toužil jí být pořád nablízku. Dáma se Merlinovi v skrytu smála, ale využívala jej, aby se dověděla vše, co chtěla, čaroděj jí totiž nedokázal nic odepřít, ačkoli věděl, co z toho vzejde. Sám řekl Artušovi, že bude vzdor vší své mazanosti zaživa pohřben v zemi.

Zároveň s tím vyložil králi i mnoho věcí, které jej stihnou a varoval ho, aby si napořád nechával pochvu i meč Excalibur. Předpověděl také, že pochva i meč mu budou ukradeny ženou, již nejvíce věří. "Budeš těžce postrádat mé rady," dodal Merlin, "a dal bys všechny země, abys mě měl opět po boku." "Ale když víš, že se to stane," namítl král, "můžeš se přece před tím mít na pozoru." "Ne," odvětil Merlin, "nemohu." Pak odešel od krále a dívka, které někteří říkali Nimue a jiní Vivien, jej následovala a šla, kam šel Merlin.

Putovali spolu po mnoha místech, doma i v zámoří, dáma se jej nabažila a hleděla se ho zbavit, seč mohla, ale on se nedal. Nakonec ti dva došli zpět do Cornwallu a jednoho dne Merlin ukázal Vivianě balvan, pod nímž se skrývaly převeliké divy. Tu Vivien nasadila všechnu svou moc a řekla Merlinovi, že touží po tom vidět ty zázraky, Merlin ji vzdor své moudrosti poslechl a vlezl pod balvan, aby odtamtud vynesl podivné věci, jež tam byly skryty. Zatímco byl pod kamenem, Vivien využila magie, kterou ji naučil, kámen se naň převrátil a pohřbil jej zaživa, jak to řekl králi Artuši. Dáma pak odešla s radostí a již na něj nepomyslela: znala nyní všechnu magii, kterou ji mohl naučit.

9. KTERAK SE MORGANA LE FAY SNAŽILA ZABÍT KRÁLE ARTUŠE

Král Artuš měl sestru jménem Morgana le Fay, která byla zběhlá ve všech druzích magie a nenáviděla svého bratra, neboť v boji zabil rytíře, jehož milovala. Aby však došla svého a pomstila se králi, navenek se usmívala a nikdo netušil, jaká vášeň jí plane v srdci.

Jednoho dne přišla Morgana le Fay za královnou Gueneverou a požádala ji o svolení, aby mohla odjet. Královna by ráda počkala, až se Artuš vrátí, avšak Morgana naléhala, že dostala špatné zprávy a nemůže čekat. Královna ji tedy bez odkladu propustila.

Brzy ráno za úsvitu následujícího dne nasedla Morgana le Fay na koně a jela den a noc a v poledne dalšího dne dojela k opatství jeptišek, kam král Artuš odjel odpočívat po těžké bitvě, kdy po tři dny téměř nezamhouřil oka.

"Nebudte ho," řekla Morgana le Fay jeptiškám, neboť sem přijela s vědomím, že zde spícího krále najde. "Probudím jej sama, až usoudím, že se sdostatek vyspal." Chtěla mu totiž ukrást meč Excalibur. Jeptišky se ji neodvážily neposlechnout a tak Morgana le Fay zamířila přímo do pokoje, kde hluboce spal král Artuš a v pravici třímal meč Excalibur. Když to spatřila, opustila ji odvaha a neodvážila se dotknout meče, neboť dobře věděla, že pokud by se Artuš probudil a spatřil ji, stálo by ji to život. Vzala tedy jen pochvu a zase odjela.

Když král procitl a pohřešil pochvu, rozzuřil se a tázal se, kdo zde byl. Tu mu jeptišky pověděli, že zde byla jeho sestra Morgana le Fay a odešla s jeho pochvou pod pláštěm.

"Běda!" vzdychl král. "Špatně jste mě střežili!"

"Sire," odvětily, "neodvážili jsme se protivit vaší sestře."

"Osedlejte nejlepšího koně, který je tu k mání," rozkázal král, "a požádejte sira Ontzlaka, aby si vzal dalšího a jel se mnou." Oděli se v brnění a vyrazili za Morganou le Fay.

Nejeli dlouho, když potkali pasáka krav a zastavili, aby se ho zeptali, zda tudy neprojela nějaká paní.

"Ano," odvětil pasák, "projela tudy dáma se čtyřiceti koňmi a zmizela v támhletom lese." Pak hnali koně tryskem, až Artuš spatřil v dáli Morganu le Fay, kterak se ohlíží. Když spatřila, že ji Artuš pronásleduje, pobídla koně k větší rychlosti, ale když pak pochopila, že mu neunikne, vjela do jezera rozlévajícího se na pláni na okraji lesa a vzkřikla:

"Ať mne potká cokoli, můj bratr pochvu nedostane," a hodila ji daleko do vody a pochva se potopila, těžká zlatem a démanty. Poté uprchla do údolí plného balvanů a sebe, své muže i koně, proměnila v mramorové kvádry. Sotva to stačila udělat, když se přihnal král, ale když ji nikde neviděl, pomyslel si, že ji na oplátku za její špatný čin muselo potkat něco zlého. Hledal pak pochvu všude kolem, ale když ji nenašel, vrátil se zpátky do opatství. Jakmile byl Artuš pryč, Morgana le Fay všem navrátila původní podobu a řekla: "Teď, páni, můžeme jet, kam nám libo."

A odjela do země Gore, kde opevnila svá města a hrady ještě silněji než dříve, neboť se krále velmi obávala. Ten mezitím odpočíval v opatství a když si dosyta odpočinul, odjel na Camelot a byl uvítán královnou a všemi rytíři. A když vypověděl svá dobrodružství, i to, jak se ho Morgana le Fay snažila zabít, chtěli ji za tu zradu upálit.

Následujícího dne přijela se zprávou od Morgany le Fay dvorní dáma, řkoucí, že Morgana le Fay posílá svému bratru králi jako dar drahoceny plášt pokrytý drahými kameny a prosí ho, aby jej přijal a odpustil jí, čím ho snad urazila. Král na to nic neřekl, ale plášt ho potěšil a už už si ho chtěl přehodit přes ramena, když tu vystoupila jezerní paní a žádala ho, zda by s ním nemohla promluvit o samotě. "Oč jde?" otázal se král. "Řekni to zde a nic se neostýchej." "Sire," řekla paní, "nenasazujte si ten plášt a nedávavejte ho ani svým rytířům, ať si ho napřed ve vaší přítomnosti nasadí ten, kdo ho přinesl." "Moudrá slova," odvětil král. "Zařídím se podle nich."

Dámo, přeji si, aby sis nasadila plášt, který jsi mi přinesla, a já si ho mohl prohlédnout." "Pane," odvětila, "nepřísluší mi nosit královský šat." "Při mé hlavě," zaklel Artuš, "oblékneš si ho, než si ho já přehodím přes záda nebo než si vyzkouší kdokoli z mých rytířů," pak kázal rytířům, aby ji do pláště oblékli, a když tak učinili, padla mrtva, spálena na popel tím začarovaným pláštěm. Tu byl král ještě rozzuřenější než dříve, že na něj vlastní sestra strojí tak podlé úklady.

10. OČ BEAUMAINS POŽÁDAL KRÁLE

Když se přiblížily svatodušní svátky, rozkázal král Artuš, že se všichni rytíři Kulatého stolu zúčastní hodokvasu uspořádaného ve městě zvaném Kin-Kenador, nad nímž se tyčil mohutný hrad. A bylo královým zvykem, že v době svatodušních svátků, kterým také říkáme letnice, nepozřel žádnou krmi, dokud nespátřil nějaký veliký div nebo zázrak, či o něm alespoň neslyšel vyprávět. Tak onoho dne již od rána sir Gawaine vyhlížel z okna, a když se chýlilo k poledni, spatřil trojici jezdců na koních. S nimi pěšky putoval trpaslík, který se postaral o koně, když sesedli. Tu sir Gawaine chvátal za králem a pravil: "Sire, jděte se honem najíst, neboť podivné dobrodružství se zdá být na dosah."

Artuš nelenil, svolal další krále přebývající na hradě a společně s rytíři Kulatého stolu, v plném počtu sto padesáti, zasedli k jídlu. Zatímco hodovali, vešli do sálu dva bohatě odění mužové a o ně se opíral nejkrásnější mladík, jakého kdy kdokoli z přítomných spatřil, a převyšoval ty dva o dobrý loket. Byl širokoplecí a měl silné paže, leč jeho rozložitá postava se mu zdála jen na obtíž a pro ostudu, takže ji musel podepřít o ramena svých přátel.

Jakmile jej Artuš spatřil, pokynul rukou a celá trojice vyšla na vysoké pódium, kde král seděl. Tu se vysoký mladík narovnal a řekl:

"Králi Artuši, Bůh požehnej tobě i všem tvým pravým přátelům, zvláště pak společenství Kulatého stolu. Přišel jsem tě požádat o tři dary, jež mi můžeš poskytnout se ctí, aniž tím způsobilš křivdu sobě, své zemi ani komukoli jinému."

"Mluv tedy," vyzval ho král, "a dostaneš, oč požádáš."

"Pane, jednu svou prosbu vyslovím na této hostině, další dvě si nechám na později. Obdaruj mne jídlem a pitím na následující rok."

"Dobrá," odtušil král Artuš. "Dostaneš jídla a pití, co hrdlo ráčí, neboť to vždy poskytnu každému, ať příteli či nepříteli. Prohlaš se nám však jménem!"

"To nemohu," děl mladík.

"Podivné," odvětil na to král, "jsi však nejstatnější mladý muž, jakého jsem kdy spatřil." Pak se otočil k siru Kayovi, správci, a uložil mu, aby dohlédl, že mladík dostane jídla i pití po libosti a že s ním bude zacházeno, jako by byl synem šlechtice.

"To se mi nezdá nutné," opáčil Kay. "Kdyby byl šlechtické a nikoli selské krve, žádal by namísto kusu žvance dobrého koně a zbroj. Jenže mužovy touhy jsou odrazem jeho urozenosti. A poněvadž myslím, že nemá jméno, jedním ho obdařím; necht' se jmenuje Beaumains čili Krásnoručka.

Dřepne si v kuchyni, bude si cpát teřich jídlem a za rok ho nerozeznáme od tlustého vepře, co se cpe bukvicemi." Tak se mladík dostal do péče sira Kaye, který si nedal ujít žádnou příležitost, aby ho urazil či ponížil.

Sir Lancelot i sir Gawaine tím byli rozezleni a nabádali ho, aby držel jazyk za zuby, poněvadž věřili, že z mladíka se vyklube muž velkých činů. Jenže sir Kay na ně nic nedbal a odvedl svého svěřence dolů do sálu mezi hochy a jinochy, kde se mladík smutně pustil do jídla. Po hostině za ním pak přišli Sir Lancelot se sirem Gawainem a žádali ho, aby šel s nimi do jejich pokojů a posilnil se tam, leč on odmítl, řka, že bude poslušen vůli sira Kaye, do níž ho svěřil sám král. A tak ho sir Kay na noc odvedl do kuchyně, kde spal s kuchtíky. To snášel celý rok, byl vždy mírný, povolný a slušný a nikdy se na nikoho neobořil zlým slovem. Jen kdykoli se rytíři utkali na turnaji, přikradl se k nim a díval se. A rytíři Lancelot a Gawaine mu dávali zlato na útratu a také šaty. A když se někde pořádaly nějaké hry, nikdo nedovedl tak dovedně hodit holí či mrštit kamenem jako on.

Tak plynul rok, až se opět přiblížila Svatodušní neděle, kterou král hodlal tentokrát oslavit na Carlionu. A jelikož král Artuš o tomto svátku nepojedl žádného jídla, dokud se nepříhodilo nějaké dobrodružství, byl převelice rád, když k němu přišlo páže a oznámilo mu: "Sire, můžete zasednout ke stolu, přišla dvorní dáma s podivným vyprávěním."

Dáma byla uvedena do sálu, hluboce se králi uklonila a pak jej požádala a pomoc a ochranu. "Pro koho?" otázal se král. "A co je to za dobrodružství?"

"Sire," odvětila. "Má sestra, široko daleko proslulá vznešená paní, je obležena vojsky samozvance a nemůže opustit svůj hrad. A jelikož vaši rytíři slují největší vznešeností na celém světě, přišla jsem požádat o pomoc vás."

"Jak se tvá sestra jmenuje a kde sídlí? A kdo je ten, kdo ji oblehl, a odkud onen zlovolník pochází?"

"Sire," pravila, "co se týče mé sestry, nemohu vás sdělit více, než že je to dáma dobrého srdce a převeliké krásy, která vládne širému území. Co se týče despoty, je jím muž zvaný Rudý rytíř z Rudého panství."

"Toho neznám," odtušil král.

"Já o něm ale slyšel," vykřikl sir Gawaine. "To je jeden z nejnebezpečnějších soků na světě. Má prý sílu sedmi mužů. Kdysi jsme spolu zkřížili meče a sotva jsem vyvázl holým životem."

"Má paní," obrátil se král na dvorní dámu. "Zajisté je zde mnoho rytířů, kteří by ochotně vyrazili na pomoc tvé sestře, žádný tak nicméně neučiní s mým svolením, dokud nám neoznámíš jméno své paní a to, odkud pochází."

"Musím tedy vyjevit více," svolila dáma, avšak než mohla pokračovat, předstoupil před krále Artuše Beaumains a takto k němu promluvil: "Sire, děkuji vám za celý rok, co jsem mohl strávit ve vaši kuchyni a měl jídla a pití, co hrdlo ráčilo. Nyní bych vás chtěl požádat o dva slíbené dary."

"Směle žádej," odtušil král.

"Pane, toto jsou mé dva dary: nejprve mi dovolu, abych převzal úkol, pro nějž přijela tato dvorní dáma nalézt vhodnou osobu k vašemu dvoru; po právu mi totiž náleží."

"To ti vyplním," řekl mu na to Artuš.

"Pak, sire, požádejte sira Lancelota du Lake, aby mě pasoval na rytíře, neboť od žádného jiného muže povýšení do stavu rytířského nepřijmu."

"Staniž se," odvětil král.

"Hanba tobě!" rozkřikla se dáma. "To svěříš záchranu mé sestry do rukou pouhého kuchtíka?" Po těch slovech odkvapila ve velikém hněvu a venku nasedla na koně.

Jakmile byla pryč, přišel k Beaumainsovi panoš a oznámil mu, že má pohotově koně i pěknou zbroj a objevil se také trpaslík nesoucí vše potřebné, co náleželo k rytíři. A když se mladík oděl do brnění, málokterý muž se mu mohl rovnat krásou, a celý dvůr se divil, odkud se vzala ta skvostná čabraka. Tu Beaumains opět vkročil do sálu, rozžehnal se s králem, se sirem Gawainem i se sirem Lancelotem a posledně jmenovaného pokorně požádal, aby mu jel v patách. Pak se vyšvihl do sedla a vydal se za dvorní dámou.

Mnozí se za ním ohlíželi, podívovali se síle jeho koně i jeho zlatým čabrákám a v skrytu duše Beaumainsovi záviděli lesklou zbroj. Neušlo jim však, že nemá kopí ani štít.

"Pojedu za ním," rozesmál se sir Kay, "a trochu toho svého kuchtíka popíchnu."

"Nech ho na pokoji a zůstaň zde," zbraňovali mu sir Gawaine a sir Lancelot, leč sir Kay na ně nic nedal a vyhoupl se na koně. A tak, když Beaumains dojel dámu, sir Kay dojel Beaumainse, řka: "Beaumainsi, zdalipak mne poznáváš?"

Beaumains se obrátil, přešel ho pohledem a odpověděl: "Ano, poznávám v tobě nevychovaného rytíře, proto se mne raději střež."

Na ta slova sir Kay sklonil kopí a rozjel se proti Beaumainsovi, ten tasil meč a popohnal koně proti siru Kayovi, odrazil stranou jeho kopí a bodl ho do boku, takže sir Kay spadl ze sedla a zůstal ležet jako mrtvý. Tu si mladík vzal jeho štít a kopí. Pak se znovu vyhoupl do sedla, nařídil trpaslíkovi, ať si vezme Kayova koně, a odjel. To vše spatřil sir Lancelot, který jel za ním, a viděla to i dáma. Po chvíli Beaumains zastavil a požádal sira Lancelota, aby se s ním utkal. Rytíři se proti sobě rozjeli a srazili se s takovou silou, že oba koně i s jezdci klesli na zem a notně se potloukli. Sir Lancelot vstal jako první, pomohl Beaumainsovi ze sedla; na to mladík zahodil štít a vybídl ho, aby se bili pěšky. Vrhli se na sebe jako divocí kanci, bodali se, sekali a odráželi více rány než hodinu, a sir Lancelot, ač sám spíše obr než rytíř, se velmi podivoval mladíkově síle a bez obav, že by snad mohl být považován za zbabělce, jej vybídl: "Beaumainsi, nebij se tak tvrdě, není mezi námi žádný spor, který by bylo nutno ukončit prolitou krví."

"To je pravda," přisvědčil Beaumains a svěsil ruce. "Ale velmi rád jsem, můj pane, pocítil tvou sílu."

"Nu," opáčil sir Lancelot, "musím ti přiznat, že jsem měl sám co dělat, abych z našeho zápolení vyšel se ctí. Ty se nemusíš obávat žádného rytíře."

"Vážně soudíš, že bych se dokázal postavit zkušenému rytíři?" otázal se Beaumains.

"Ano," odpověděl sir Lancelot bez váhání. "Budeš-li se bít jako dnes, udělám ti ručitele proti komukoli."

"Pak tě prosím," vzkřikl Beaumains, "uved' mne do rytířského stavu."

"Musíš mi nejprve prozradit své jméno," opáčil Lancelot, "a z jakých předků pocházíš."

"Neprozradíš, co ti povím?" naléhal Beaumains.

"Ne, nikdy tak neučiním, dokud to nebude veřejně známo," odpověděl Lancelot.

"Mé jméno, pane, zní Gareth a jsem bratrem sira Gawaina."

"Ach!" vykřikl sir Lancelot. "Jsem ještě šťastnější, když to slyším, neboť pocházíš z dobré krve. Věřu jsi nepřišel ke dvoru jen proto, abys tam jedl a pil."

Pak jej sir Lancelot vyzval, aby poklekl a pasoval ho na rytíře. Poté si sir Gareth přál odjet svou vlastní cestou a Lancelota opustil. Sir Lancelot se vrátil zpět k siru Kayovi a poručil pár lidem poblíž, aby ho odnesli domů na štítě. Časem se jeho rány zahojily, ale stal se terčem posměchu všech přítomných, zvláště sira Gawaina a sira Lancelota, kteří ho vyzývali, aby si příště na mladíky neznámého jména a původu dával větší pozor.

Pak se Beaumains vydal za dvorní dámou, která zastavila, když ho spatřila přijíždět. "Co tady chceš?" utrhla se naň. "Tvé šaty páchnou kuchyňským omastkem a lojem!

Doufáš snad, že tě budu pokládat za lepšího jen proto, že jsi zabil rytíře? To tedy ne! Mám tě prokouknutého, ty jeden selský synku. Vrať se ke škopkům krále Artuše, kam po právu náležíš."

"Paní," odvětil Beaumains, "můžete si říkat, co vám libo, ale nezbavíte se mne. Přísahal jsem králi Artušovi, že osvobodím hradní paní a to taky udělám nebo přitom v boji padnu."

"Střež se, kuchtíčku," odsekla. "Brzy se setkáš s rytířem tak strašlivým, že bys dal všechen guláš, cos kdy navařil, jen abys nespátřil jeho tvář."

"Udělám vše pro to, abych v boji s ním zvítězil," odvětil Beaumains nepozbýváje klidu. Brzy vjeli do lesa a zde narazili na člověka, který štvál koně, co měl síly. "Pomoc, dobrý pane, pomoc!" křičel onen muž. "Můj pán leží spoután v mlází, obklopen šesti lupiči a bojím se, že mu ukládají o život."

"Ukaž mi cestu," odvětil sir Beaumains a jeli spolu, až přijeli na místo, kde ležel svázaný rytíř. Tu sir Beaumains napadl šest lupičů, zabil jednoho, pak druhého a když ukrátil život třetímu, zbylá trojice prchla, neboť se jim průběh boje pranic nelíbil. Sir Beaumains je stíhal, až je zahnal do pasti. Všichni tři se bili jako o život, ale nakonec mu podlehli. Pak se sir Beaumains vrátil k rytíři a rozvázal ho. Ten Beaumainsovi z celého srdce děkoval a prosil ho, aby s ním odjel na jeho hrad, kde ho odmění.

"Pane," pravil Beaumains, "dnes jsem byl pasován na rytíře vznešeným sirem Lancelotem a to je pro mě dostatečná odměna za jakýkoli čin. Navíc musím jet s touto dámou."

Ale když se k ní opět připojil, zlořečila mu stejně jako prve a vybízela jej, aby se držel co nejdál a po větru. "Myslíš snad, že mě tvůj čin nějak ohromil? Uvidíš, brzy budeš zpívat jinou písničku." Poté přijel k dámě rytíř, kterého Beaumains zachránil, a prosil ji, aby přijala pozvání na hrad, neboť slunce se již klonilo k západu. Dáma souhlasila a rytíř uspořádal velikou hostinu a usadil sira Beaumainse na místo hned vedle ní. Leč ona vstala a ve velikém hněvu pravila: "Běda! Běda mi! Pane rytíři!" křičela. "Je nanejvýš neuctivé posadit přede mne pouhého kuchtíka, který sepatří do společnosti

urozených lidí." Její slova vzbudila v rytíři takový stud, že Beaumainse posadil k vedlejšímu stolu a sám si sedl vedle něj.

Časně zrána dáma i sir Beaumains popřáli rytíři sbohem a jeli lesem, až dospěli k veliké řece, kde na druhém břehu dva rytíři na koních střežili brod. "Tak co říkáš teď?" ušklíbala se dáma. "Budeš bojovat nebo raději obrátíš koně?"

"Neukázal bych jim záda, ani kdyby jich bylo o půl tuctu víc," opáčil sir Beaumains, popohnal koně do vody a totéž učinil i jeden z rytířů. Střetli se uprostřed vodního toku, jejich kopí zapraštěla na štítech a zlomila se vejpůl. Tu tasili meče a bili se ze všech sil. Po chvíli uštědřil sir Beaumains druhému rytíři takovou ránu, že ten spadl s koně a utonul v řece. Pak vyjel z vody ven na druhý břeh, kde vyčkával druhý rytíř. Dlouho spolu bojovali, až mu sir Beaumains rozpoltil helmu vedví.

Pak ho tam ponechal ležet mrtvého a vydal se dále po cestě za dámou.

"Běda!" naříkala ta. "Dnes už i kuchtík dokáže zabít dva urozené rytíře! Soudíš snad, bůhví jaké hrdinské činy nekonáš, jenže jsi na omylu! Kůň toho prvního rytíře klopýtl a on se utopil, než jsi se ho vůbec stačil dotknout! A toho druhého jsi zákeřně napadl zezadu a udeřil ho, když byl bezbranný."

"Dámo!" odvětil na to rytíř. "Nestarám se o tvá slova, jen mě zaved' ke své paní."

"Jen počkej, cháme pasovaný vařečkou, však uvidíš jinší rytíře a pak ti spadne hřebínek."

"Přál bych si, abyste se vyjadřovala trochu kultivovaněji," odvětil sir Beaumains. "Ať to budou jacíkoli rytíři, svedu s nimi boj."

"Odvracím tě od další cesty pro tvé vlastní dobro," varovala ho. "Když za mnou pojedíš, bude z tebe brzy mrtvola - veškerá klání jsi zatím vyhrál jen proto, že při tobě stála štěstěna." "Říkejte si, co chcete," odvětil on. "Ale pojedu za vámi, kamkoli se hnete." A jeli tak až do soumraku a ona mu celou tu dobu spílala a nepopřávala mu klidu.

Tak je koně nesli, až dojeli k černé mýtině, na níž stál velký černý stan, z jedné jeho strany se třepotala černá zástava a z druhé se opíraly veliké a dlouhé zbraně - černý štít a černé kopí. Poblíž stál vraník pokrytý hedvábím, přivázaný u černého balvanu.

Rytíř celý v černé zbroji seděl na koni a když ho dáma spatřila, přijela k němu a prosila, aby odjel, jelikož jeho kůň byl bez postroje. Leč rytíř pobídl koně, přijel blíže a otázal se: "Paní, přivádíš si tohoto rytíře od dvora krále Artuše jako svého šampióna?"

"Ale ne," odvětila rozmrzele. "Je to jen pouhý kuchtík, z milosti živený králem Artušem."

"Tak proč je celý ve zbroji?" podivil se rytíř. "Je ostuda, že ho strpíš vedle sebe."

"Nemohu ho setřást," odvětila. "Sleduje mne proti mé vůli. Kéž bys mne ho dokázal zbavit! Zab ho, nebo mu nažeň strach a zažeň ho. Jen řízením štěstěny dnes sklál u brodu dva rytíře."

"Dost mne udivuje, že se urozený muž vůbec snížil k utkání s někým takovým," poznamenal černý rytíř.

"Oni ho neznali," opáčila dáma. "Zmátl je brněním a zřejmě se domnívali, že je to nějaký slavný rytíř, když mne doprovází."

"To je možné," přitakal Černý rytíř. "Ale je urostlý a působí dojmem silného muže. Slibuji, že ho jen srazím na zem a odejmu mu koně a brnění; byla by ostuda, kdybych mu já učinil něco více."

Když sir Beaumains uslyšel jeho slova, takto promluvil: "Pane rytíři, snadno sis přivlastnil mého koně a mou zbroj, leč věz, že já projedu kolem tvého stanu, ať se ti to bude líbit nebo ne. Chceš-li můj majetek, musíš si ho vydobýt v čestném boji. Tedy ukaž, co dovedeš."

"Važ svá slova!" opáčil Černý rytíř. "A přestaň okamžitě sledovat tuto dámu. Věz, že je krajně nezdvořilé, když kuchtík obtěžuje urozenou paní."

"To je lež," odvětil Beaumains. "Jsem z dobrého rodu a mých žilách plyne urozenější krev než ve tvých, což dokáží na tvém těle."

Vzdálili se na koních jeden od druhého, pak jim přitáhli otěže, rozjeli se proti sobě a půldruhé hodiny divoce a zručně zápolili, až nakonec Beaumainsova rána srazila Černého rytíře s koně na zem, kde ztratil vědomí a zemřel. Pak Beaumains sesedl a když viděl, že rytířovo brnění i kůň jsou lepší než jeho, vzal si je a rozjel se za dámou. Tak jeli dál a dáma mu spílala, jak to měla ve zvyku, až spatřili, že se k nim blíží rytíř celý oděný do zeleně.

"Jede po tvém boku můj bratr, Černý rytíř?" otázal se dámy.

"Ó, nikoli," odvětila ta. "Tento neblahý kuchtík k mé velké lítosti zabil tvého bratra."

"Běda," vzdychl Zelený rytíř. "Můj bratr neměl sejít se světa neurozenou rukou nějakého podomka. Zrádče!" houkl na Beaumainse. "Zaplatíš svůj podlý čin životem; můj bratr byl urozený rytíř a jmenoval se sir Percard."

"Vyzývám tě," odvětil Beaumains, "neboť jsem ho zabil v čestném souboji po rytířsku."

Tu rytíř sejmul roh vysící na stromě, třikrát naň mocně zadul a objevily se dvě dámy, oděly jej do zbroje a připevnili mu zelený štít a zelené kopí. Pak vzplanul boj a trval, nejprve na koních a později pěšky, až byli oba těžce raněni. Nakonec k nim přišla dáma a pravila Zelenému rytíři: "Můj pane, jak to, že ti tak dlouho trvá, vypořádat se s pouhým kuchtíkem? Je to pěkná ostuda. Vůbec tě neměli pasovat na rytíře!"

Svámi slovy Zeleného rytíře zasáhla do srdce a ten se rozešel k tak mocné ráně, až Beaumansovi rozpoltil štít. Beaumains však nezaváhal a oplatil mu takovou ranou do helmice, že rytíř padl na kolena. Beaumains k němu přiskočil a srazil ho na zem. Tu počal Zelený rytíř prosit o smilování a nabízel se, že se dobrovolně vydá k němu do zajetí.

"Všechna tvá slova jsou marná," odvětil Beaumains, "nepoprosí-li o tvůj život dáma." A sňal si helmu, jako kdyby ho chtěl zabít.

"Hanba ti, proradný kuchtíku!" vzkřikla ta. "Nepoprosím o jeho život, neboť jsem si jista, že mu nehrozí žádné nebezpečí."

"Neodsuzuj mne k smrti," prosil poražený rytíř, "postačí slůvko, abys mě mohla zachránit."

"Ctný rytíři," obrátil se k Beaumainsovi, "když mě nenecháš propadnout životem, odpustím ti smrt svého bratra, budu ti navždy sloužit, a co víc, přivedu dva tucty svých rytířů, kteří tě na slovo poslechnou."

"Jaká ostuda!" vykřikla dáma. "Žádnému kuchtíkovi přece nemůžeš sloužit ty se dvěma tucty rytířů."

"Pane rytíři," odvětil Beaumains, "to vše mi není nic platno. Buď o tvůj život požádá tato dáma nebo zemřeš." Stoupl mu na hrud' a rozpřáhl se jako k úderu.

"Buď po tvém, ty cháme," odsekla dvorní dáma. "Nezabíjej ho, jinak toho budeš litovat."

"Paní," odvětil Beaumains, "je mou nesmírnou radostí tě poslechnout a ušetřit na tvé přání život tohoto rytíře. Pane rytíři se zelenými zbraněmi, propouštím tě na žádost této paní, jako splním vše, oč mne požádá."

Zelený rytíř poklekl a vzdal mu poctu svým mečem. "Lituji ran, které jsi utržil, i smrti tvého bratra," řekla dáma. "Oba byste mi byli k velkému užitku, neboť před námi leží temný, hustý les."

"Ničeho se neobávej," odvětil Zelený rytíř. "Dnes večer vás uložím ve svém domě a zítra vám ukáži cestu lesem."

Tak následovali Zeleného rytíře. Avšak dáma nijak nezměnila své způsoby a stále na Beaumainse tak dorážela, až ji nakonec pokáral sám Zelený rytíř, řka, že Beaumains je nejurozenější rytíř, jaký kdy nosil kopí a že se nakonec jistě ukáže, že pochází z ledví nějakého slavného krále. Pak Zelený rytíř přivolal tři tucty svých rytířů, kteří u něj byli ve službě a uložil jim, aby vždy věrně stáli za Beaumainsem a byli kdykoli připraveni uposlechnout každý jeho rozkaz. Ráno si dali sbohem a Beaumains s dámou vyrazili na další cestu.

Stejným způsobem se sir Beaumains vypořádal s Červeným rytířem, který byl poslední ze tří bratří; Červený rytíř též prosil o milost a nabídl Beaumainsovi k službám šest tuctů rytířů, ale Beaumains ušetřil jeho život až na přimluvu dámy. A jinak se nevedlo ani siru Persantovi z Inde. Tentokrát však dáma prosila, aby se Beaumains vzdal boje, řkouc: "Pane, nejde mi z hlavy, kdo jste a z čí krve pocházíte. Srdnatě mluvíte a srdnatě jednáte; tedy vás prosím, abyste odešel a spasil se, dokud je čas, nevystavoval nebezpečí sebe ani koně - bojím se totiž, že již na cestě prodléváme přespříliš dlouho. Obložený hrad leží jen sedm mil odtud a toto je poslední nebezpečnost ležící mezi ním a námi. A přece sir Persant z Inde není ničím proti rytíři, který oblehl mou paní."

Sir Beaumains na ni však nic nedbal a přísahal, že do druhé hodiny po poledni skoncuje s protivníkem a před večerem dojedou k hradu.

"Co jen jsi za muže?" přemítala dáma a hladěla naň v údivu. "Žádná dáma se nikdy k rytíři nechovala urážlivěji a nestydatěji nežli já k tobě, a přece mi oplácíš zdvořilostí a vlídným slovem. Tak se nechová nikdo kromě urozených mužů."

"Paní," odvětil Beaumains, "tvá tvrdá slova mne jen dohánějí k tvrdším úderům, a byť jsem jedl v kuchyni krále Artuše, mohl jsem zrovna tak dobře dostat jídlo kdekoli jinde. To vše jsem dělal, abych vyzkoušel přátele, a ať jsem či nejsem urozeného původu, k tobě jsem se choval dvorně podle urozeného mravu a snad ti poskytnu ještě větší službu, než se rozloučíme."

"Běda, šlechtný Beaumainsi, odpusť mi má příkrá slova a všechno, čím jsem se proti tobě - ať slovem nebo skutkem - provinila."

"Z celého srdce," odvětil. "A jelikož ke mně teď promlouváš vlídně, věz, že tvým laskavým slovům s potěšením naslouchám a není na světě rytíř, s nímž bych se necítil dost silný bojovat."

Pak Beaumains porazil sira Persanta z Inde, který mu přivedl k přísaze věrnosti devět tuctů rytířů a na úsvitě druhého dne jej šlechtična vedla dále k hradu, kde Rudý rytíř z Rudého panství obléhal hradní paní.

"Bůh tě chraň," vzkřikl sir Persant z Inde, jakmile zvěděl, kam mají namířeno. "To je nejnebezpečnější z žijících rytířů, vždyť má sílu sedmi mužů. Spáchal veliké zlo na paní, co je jednou z nejkrásnějších na celém světě, a mně se zdá, že tato dáma je její sestra. Nejmenujete se snad Linet?"

"Ano, pane," odvětila. "A jméno mé sestry a mé velitelky je Paní Lyonesse."

"Rudý rytíř ji obléhá už dva roky," pokračoval sir Persant. "Mohl si už dávno vynutit vstup do hradu, ale stále doufá, že jej přijedou vyzvat sir Lancelot du Lake, sir Tristam či sir Gawaine."

"Můj dobrý pane," pravila dáma. "prosím vás, abyste tohoto muže ještě před bojem s Rudým rytířem řádně pasoval na rytíře."

"Učiním to s potěšením," odvětil sir Persant, "pokud mu nebude proti mysli být do rytířského stavu povýšen tak prostým člověkem."

"Pane," odvětil Beaumains. "Děkuji vám za dobrou vůli, avšak na počátku této výpravy mne pasoval na rytíře sir Lancelot. Jmenuji se sir Gareth z Orknejí a mým bratrem jest sir Gawaine, ačkoli to ani on, ani král Artuš, který je bratrem mé matky, nevědí. Prosím vás, abyste to také podržel v tajnosti."

Nyní se obležené paní po trpaslíkovi doneslo, že její sestra přijela i s rytířem, kterého jí ku pomoci poslal král Artuš. A když tato urozená dáma vyslechla, čím vším se Beaumains vyznamenal a koho cestou porazil, nařídila trpaslíkovi, aby vzal pečenou zvěřinu, tučné kapouny, dva stříbrné džbány s vínem a zlatý pohár, a odnesl to všechno poustevníkovi, který dlel opodál.

Trpaslík tak učinil a hradní paní jej pak vyslala, aby pozdravil její sestru i sira Beaumainse a požádal je, aby se najedli a odpočinuli si v postevně; oni se pak podle její rady zařídili. Když dospěli na dohled obleženého hradu, sir Beaumains spatřil, jak se na stromech rostoucích podél paseky houpají tři tucty rytířů s nasazenými ostruhami a meči v rukou. "Můj pane," pravila dáma, "všichni tito rytíři se pokoušeli osvobodit mou sestru, Paní Lyonesse, a pokud si neporadíte s Rudým rytířem, budete zde viset také tak."

"Pravda," přitakal Beaumains a v duchu se podivoval, že žádný z rytířů krále Artuše Rudého rytíře dosud nepřemohl. A jeli dál, míříce ke hradu s vysokými zdmi a hlubokým příkopem, až dojeli k rozložitému platanu, na němž visel roh. Kdokoli se chtěl utkat s Rudým rytířem, stačilo mu zatroubit na tento roh.

"Pane, snažně vás prosím," pronesla Linet, když Beaumains vztáhl ruku po rohu, "zatrubte naň až přesně o polednách. Neboť tři hodiny předtím síla Rudého rytíře tak vzroste, že ji má jako sedm mužů, ale v poledne je silný jen jako muž jediný."

"Ach! Jaká hanba na něco podobného vůbec pomyslet," opáčil Beaumains. "Budu se s ním bít tak, jak je, nebo se nebudu bít vůbec." Pak sir Beaumains zadul na roh, až se hrad rozezvučel ozvěnou. Rudý rytíř si připjal brnění a vyjel soupeři vstříc. Na to se rozpoutal lýtý boj, jenž byl tak zběsilý, že měl Beaumains co dělat, než se přiblížilo poledne a Rudému rytíři začalo ubývat síla; pak si odpočinuli a bili se dál, dokud se Rudý rytíř Beaumainsovi nevzdal. Páni a baroni obléhající hrad pak vzdali poctu vítězi, prosili jej, aby Rudého rytíře ušetřil, a slíbili Beaumainsovi, že mu za to budou všichni sloužit. To bylo splněno, pak Linet poraženému rytíři ošetřila rány, natřela je balzámem a stejně posloužila i siru Beaumainsovi. Rudý rytíř byl vyslán ke dvoru krále Artuše, aby tam vyprávěl, co vše Beaumains vykonal. A král i jeho rytíři se tomu převelice divili.

Ještě než vzplál boj, vzhlédl sir Beaumains do oken hradu Perilous, spatřil tam tvář Paní Lyonesse a ten jediný pohled mu stačil, aby pochopil, že je to nejsličnější žena na celém světě. Jakmile pokořil Rudého rytíře, spěchal do hradu, kde ho Paní Lyonesse uvítala, a z celého srdce jí vyznal lásku. Paní mu neřekla ne, leč vzala si čas na rozmyšlenou.

Tu jí král poslal list, v němž ji i sira Garetha vyzýval, aby přijeli ke dvoru. Na radu sira Garetha zde Paní Lyonesse krále požádala, aby jí dovolil uspořádat turnaj a vyhlásit, že rytíř, který si povede nejlépe a bude nezadaný, dostane její ruku, statky i zem. Bude-li již ženat, obdrží bílého loveckého raroha a jeho žena bude obdarována korunou ze zlata, posázenou drahokamy. Takto Paní Lyonesse na radu sira Garetha učinila a králi pověděla, že si není jista, kde se sir Gareth právě zdržuje, leč na turnaj že se jistě dostaví.

"To stojí za úvahu," opáčil král a Paní Lyonesse odjela zpátky na svůj hrad Perilous, povolala k sobě všechny své rytíře, řekla jim, co podnikla a uložila jim, aby se připravili na turnaj. Pustila se hned do úklidu hradu a lámala si hlavu, kam uloží všechny ty rytíře, kteří přijedou ze vzdálených krajů - ze Skotska, z Walesu i z Cornwallu, a jak se vhodně postarat o krále, hrabata, barony a vévody, kteří přijedou s králem Artušem. Taktéž očekávala příjezd královny Guinevery i Orknejskou královnu, Garethovu matku. Avšak sir Gareth zavázal Paní Lyonesse i hradní rytíře, aby nevyjevovali jeho jméno, což mu všichni přislíbili.

"Sire Garethe," pravila Paní Lyonesse, "půjčím ti svůj prsten, avšak při tvé lásce tě zapřísahám, vrať mi ho po ukončení turnaje, bez něj bych oplývala jen malou krásou. Ten prsten je jako žádný jiný, barví se do rudozelena a do bělomodra a kdo jej nosí, neprolije žádnou krev, jakkoli těžké rány utrží.

"Vskutku, má paní," odvětil sir Gareth, "takový prsten mi přijde vhod, s jeho pomocí mne jistě nikdo nepozná." A sir Gringamorte, bratr Paní Lyonesse, mu daroval hnědáka, pevné brnění a ostrý meč, který kdysi náležel jeho otci. Ráno patnáctého srpna, ve svátek Nanebevzetí, rozkázal král svým heroldům, aby hlasitě zaduli do trub, takže se každý rytíř dozví, že má nastoupit na kolbiště. A byl to skvostný pohled, vidět je, jak se v houfech hrnou v lesklých brněních, každý s erbem na štítě. A heroldi označovali ty, kdož si na kolbišti vedli nejlépe, i poražené. Všichni přemítali, kdo je asi rytíř, jemuž se zbroj barvila tu do zelena, tu do bíla, leč žádný v něm nepoznal sira Garetha. A proti komu se rozjel, ten vmžiku vyletěl ze sedla.

"Vskutku," vzkřikl král Artuš, "ten rytíř mnoha barev je nadmíru zdatný bojovník," a povolal k sobě sira Lancelota a požádal ho, aby onoho rytíře vyzval. Ale sir Lancelot namítl, že rytíř mnoha barev již svedl vítězný souboj s mnoha rytíři a musí mít údy znavené bojem. "Poněvadž se bije, jako muž bojuje před zraky své paní, a věru si zaslouží být pokryt slávou. Leží v mé moci mu ji odebrat, ale bylo by to hanebné." Tak promluvil sir Lancelot a král Artuš na něj dále nenaléhal.

Následoval krátký odpočinek a poté klání propuklo ještě zuřivěji. Sir Lancelot byl v bitevní vřavě sevřen dvěma rytíři a když to sir Gareth spatřil, vjel mezi ně, avšak Lancelotovi neuštedřil ani ránu. Ten se dovtípil, že onen dobrý rytíř musí být sir Gareth.

Tak rytíř mnoha barev cválal kolbištěm sem a tam, rozdával rány napravo nalevo, až se náhodou střetl se svým bratrem, sirem Gawainem, a srazil mu přilbici. Jak boj pokračoval, jeden rytíř siru Garethovi zasadil drtivý úder do přilby, takže musel odjet z pole, aby si ji spravil. Přitom naň zavolal jeho trpaslík, který jej nespouštěl z očí, aby si u něj schoval prsten a nepoškodil ho při opravě helmy. Sir Gareth mu dal zapravdu a jak pil a opravoval si helmu, úplně na prsten zapomněl; k veliké radosti svého služebníka, který chtěl, aby pravé jméno jeho pána vyšlo najevo. A tak, když se sir Gareth vrátil na kolbiště, jeho brnění zářilo žlutě, jako kdyby bylo ze zlata, a král Artuš se převelice podívoval, kdo je ten rytíř, neboť podle kštic mu bylo jasné, že je to rytíř mnoha barev.

"Jděte," pravil svým heroldům, "a zjistěte mi, co je ten chlap zač. Nikdo mi tu nedokáže říci, jak se jmenuje." Tak se k rytíři jeden herold přitočil a zahlédl, že na helmici stojí zlatým písmem psáno: 'Tato přilba náleží siru Garethovi z Orknejí'. Herold to hned nahlas vyhlásil a králové i rytíři se nahrnuli blíž, aby ho viděli. Když sir Gareth pochopil, že je prozrazen, bil se ještě divočeji, srazil k zemi sira Sagramora i svého bratra Gawaina.

"Ó, bratře," vykřikl Gawain, "nikdy bych si nepomyslel, že právě skrze tebe okusím, jak chutná hlína kolbiště!" Když tu řeč sir Gareth uslyšel, vyklouzl z vřavy a křikem se obořil na trpaslíka: "Hochu, pěkně jsi mě napálil, že sis ponechal můj prsten! Hned ho sem dej, ať se mohu skrýt." Pak v chvatu odcválal do lesa a nikdo nevěděl, kam se poděl.

"Co si mám teď počít?" otázal se trpaslíka.

"Pane," odvětil ten, "pošlete Paní Lyonesse zpátky její prsten."

"To je dobrá rada," opáčil rytíř. "Zanes jí ho a vzkaž jí, ať se za mě modlí a je mi věrná, jako já jí..." po těchto slovech odjel sir Gareth hlouběji do lesa.

Sir Gareth se sice vzdálil z turnaje, brzy však shledal, že jinde se nemusí bít o nic méně. Potřel všechny protivníky a poslal je i s jejich stoupenci složit vazalský slib věrnosti králi Artuši, sám však zůstával v skrytu.

Zrovna po boji stál a rozjímal, když tu spatřil, jak k němu míří rytíř ve zbroji. Sir Gareth nelenil, vyhoupl se na koně, pak se ti dva beze slov rozjeli se skloněnými dřevci proti sobě a dobré dvě hodiny se zuřivě kláli, až byla zem kluzká od krve. Pak tamtudy zrovna projížděla dvorní dáma Linet, která věděla, kdo se skrývá pod kterým hledím. Vykřikla: "Sire Gawaine, sire Gawaine, zanechte boje, vždyť je to váš bratr Gareth!"

Oslovený odhodil štít a meč, běžel k siru Garethovi, nejprve jej objal, pak před ním poklekl a prosil ho o milost.

"Proč se mi chceš vzdát, ty, ještě před chvílí tak silný a neústupný?" otázal se sir Gareth, který Linet ještě nezahlédl a boj jej tak pohltit, že neslyšel volání.

"Ó, Garethe, jsem tvůj bratr, a hodně jsem kvůli tobě zkusil." Na ta slova si sir Gareth odepjal přílbu a poklekl před sirem Gawainem. Pak vstali a vzájemně se objali. "Ach, můj drahý bratře," pravil sir Gawaine, "po právu jsem ti vzdal poctu, i kdybys nebyl můj bratr. Vždyť za poslední rok jsi králi Artuši poslal víc rytířů než šest nejlepších mužů Kulatého stolu dohromady."

Zatímco mluvil, dojela k nim paní Linet a ošetřila jim rány. "Co hodláte dál činit?" ptala se jich. "Už je čas, aby se o vás a vašich činech doslechl král Artuš, jenže koně vás neunesou."

"Můj strýc, král Artuš, táboří i s rytířstvem Kulatého stolu jen dvě míle odtud," pravil sir Gawaine. "Jedte za ním a povězte mu, jaké dobrodružství mne potkalo. Nasedla tedy na meška a když králi Artuši všechno vypověděla, hned přikázal, aby mu osedlali koně a pozval všechny rytíře i dvorní dámy, aby jej následovali.

Když dorazili na to místo, spatřili sira Garetha a sira Gawaina, jak se zády opírají o travnatou stráň. Král seskočil s koně a chtěl je pozdravit, leč samou radostí se mu udělalo slabo, až museli přispěchat a utiřit ho. Také o jejich matku se štěstím málem pokusily mdloby. Dva rytíři setrvali na Artušově dvoře po dobu osmi dnů, odpočívali a sílili.

Pak řekl král Artuš Linet: "Udivuje mne, že tvá sestra, Paní Lyonesse, nás ještě nepoctila návštěvou; či spíše nepřišla za mým synovcem, sirem Garethem, který pro její lásku podstoupil tolik nebezpečí a útrap.

"Můj pane," odvětila Linet, "jistě ji ve své velkomyslnosti omluvíte. Vždyť ona neví, že je sir Gareth zde."

"Pak by se to měla co nejdříve dozvědět," odvětil král Artuš. "Jed' a vyříd' jí to."

"Učiním tak, jak nejrychleji to bude možné," přisvědčila Linet a hned příštího jitra přivedla Paní Lyonesse a jejího bratra Gringamora se třemi tucty rytířů. Na celém Artušově dvoře Paní Lyonesse krásou nepředčila žádná dáma, jen královna Guenevere. Král Artuš je všechny radostně uvítal, poslal pro svého synovce sira Garetha a otázal se ho, zda chce tuto paní pojmout za ženu.

"Sire," odvětil sir Gareth, "dobře víte, že ji miluji nad všechny ženy světa."

"A co na to povíš ty, krásná paní?" otázal se král.

"Nejurozenější králi," odvětila Paní Lyonesse, "chci za muže sira Garetha raději než jakéhokoli jiného pokřtěného krále nebo prince. Když ne jeho, nevezmu si žádného, tak přísahám. Neboť on je má první láska a bude i mou poslední. A pokud ho necháš učinit výběr podle vlastní vůle, troufám si tvrdit, že zvolí mne."

"To je pravda," přiznal sir Gareth.

"Jak vidím, synovče," pousmál se král, "rozrážím bránu, která je již dávno dokořán. Pomohu vám, jak jen budu moci."

Totéž řekla i Garethova matka a tak bylo dohodnuto, že svatba se uskuteční ve svátek svatého Michala v Kin-Kenadonu na břehu moře, a trubači to vyhlásili po celém království. Sir Gareth pozval všechny rytíře, které porazil v bitvách a na kolbišti, i s jejich dámami. Paní Lyonesse od něj dostala jako zasnubní dar vzácný prsten a sama se mu stejně odvděčila. A ještě než odjela, obdržela od krále jako dar zlatoskvoucí náhrdelník. Pak ji sir Gareth vyprovodil do jejího hradu a vrátil se ke králi. Byl poté často vídán v Lancelotově společnosti, neboť mezi rytíři nebyl žádný, kterého by sir Gareth miloval více než sira Lancelota.

Tak se čas přiblížil ke svátku svatého Michala a Paní Lyonesse i se svou sestrou Linet a s bratrem sirem Gringamorem přijely do Kin-Kenadonu u moře, kde je na příkaz krále Artuše ubytovali. Na svatého Michala pak biskup canterburský slavně oddal sira Garetha a Paní Lyonesse a král Artuš rozkázal, aby se sňatkem spojili také sir Gawain s dvorní dámou Linet a sir Agrawaine se sestřenicí Paní Lyonessy, jež se jmenovala Laurel.

Pak se i se svými průvody dostavili všichni rytíři, které sir Gareth porazil v poli a vzdali mu čest. Zelený rytíř ho požádal, aby dostal pro hostinu hodnost komořího a Červený rytíř zase prosil, aby mu směl posloužit jako jídlonoš. Jakmile byl hodokvas u konce, spustili své písňové rozličné minstrelové a pěvci, hrály se hry a byl uspořádán turnaj, který trval po tři dny, ale na prosbu Paní Lyonesse král nedovolil, aby se klání zúčastnil žádný z ženichů.

DEMDAAL, z. s.

Děkanská 31

383 01 Prachatice

tel. +420 388 327 362

e-mail: ruzenka@demdaal.cz

www.demdaal.cz

bankovní spojení: 235061684/0300

IČO: 22821538